

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Фота Аляксандра ПАСМІНСКАГА

КУЛЬТУРНАЯ СТАЛІЦА БЕЛАРУСІ:

ЭСТАФЕТА МАГІЛЁВА — ПЕРАХОД НА ГРОДЗЕНСКІ ЧАС

С. 3

Бронзавы Астролаг на магилёўскай
Плошчы Зорак узіраецца
ў адзін з гродзенскіх гадзіннікаў
напярэдадні ўрачыстай перадачы
статуса Культурнай сталіцы Беларусі
ад горада на Дняпры гораду
на Нёмане, што адбудзецца 9 снежня.
Тым часам, пра цэлы год, калі Магілёў
з'яўляўся Культурнай сталіцай Беларусі
і СНД-2013, стане нагадваць памятны знак,
што стварыў скульптар Андрэй Вараб'еў.

**А рэжысёраў,
кажуць, брак...**
С. 5

**Ці патрэбны
музеям рарытэты?**
С. 12

**Дасягнуць
валютнага прыбытку
ў асобна ўзятым
скансэне**
С. 13

**Незвычайная
калекцыя
Андрэя Шчукіна**
С. 6

**Як узяць
"Мінск-Арэну" і...
як з яе выехаць?**
С. 5

**Хто ж баіцца
Макса Каржа?**
С. 7

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Соцыум

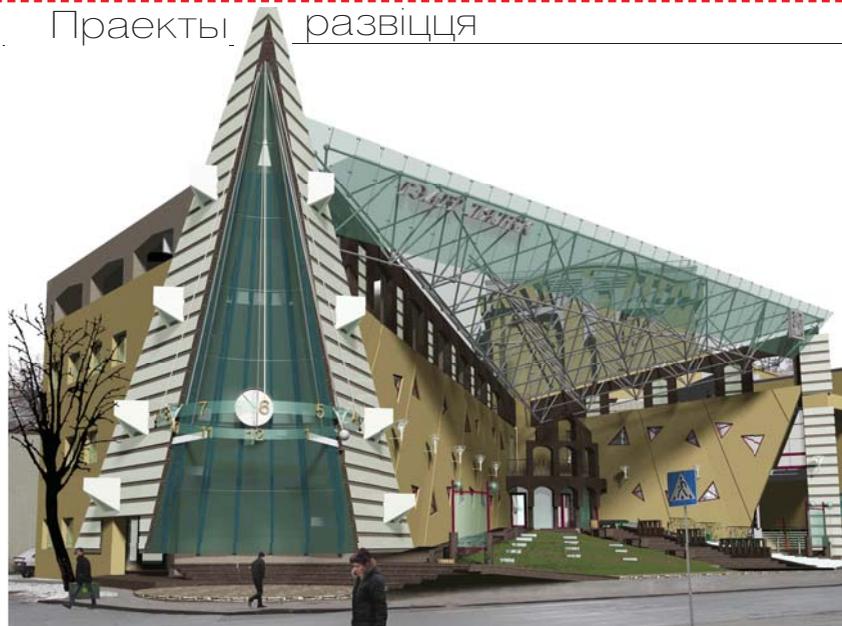
Праекты развіцця

Шматкроп'е на месцы Мінскага замчышча

Найстарэйшыя будынкi сучаснага Мінска датуюцца пачаткам XVII стагоддзя. Археалагічных экспазіцый, якія б "пашыралі даляглядзі мінуўшчыны" музейнымі сродкамі, пакуль няма. Першыя 600 гадоў гісторыі цяперашняй "самай чыстай сталіцы Еўропы" поўнасьцю застаюцца "па-за кадрам". І таму важнасць увядзення замчышча Менска ў турыстычны ўжытак проста немагчыма пераацаніць. Дый не толькі турыстычны, але і ментальны! Сёння тэрыторыя замчышча — гэта своеасаблівая сэнсавая лакуна ў самым цэнтры мегаполіса. Аднак такое

месца пустым не бывае. У цёплую пару тут з'яўляюцца фастфудаўскія яткі з ультрадэмакратычнымі коштамі на алкаголь у разліў. Хаця наўрад ці іх кліенты ведаюць, у чым заключаецца асаблівасць гэтага месца. Што, зрэшты, заканамерна: пра яго гісторыю тут пакуль нічога і не нагадвае. Яшчэ нядаўна былі малаўцямныя выявы гаршчкоў і шлемаў у падземным пераходзе, але падчас яго капрамонтны зніклі. Адпаведна, тыя госці, якіх чакаем у маі 2014-га, могуць і не даведацца, што яны прыехалі ў горад з амаль тысячагадовай гісторыяй...

Працяг — на старонках 4 — 5.

Брэсцкія маршруты

С. 3, 10 — 11

Афіцыйна

Адзначаны ўзнагародамі

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка 3 снежня падпісаў Указ № 536 "Аб ўзнагароджанні дзяржаўнымі ўзнагародамі Рэспублікі Беларусь". За шматгадовую плёную працу, узорнае выкананне службовых абавязкаў і высокае прафесійнае майстэрства ўзнагароджаны, у прыватнасці, і работнікі сферы культуры і дзеячы мастацтваў.

Так, ордэнам Францыска Скарыны адзначаны артыст Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра Рэспублікі Беларусь імя І.Жыноўіча, вядомы дырыжор і аранжыроўшчык Аляксандр Крамка, а таксама артыст размоўнага жанру Уладзімір Радзівілаў. Абодва працуюць у Беларускай дзяржаўнай ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга філармоніі.

Медалём Францыска Скарыны ўганараваны артысты балета вышэйшай катэгорыі Заслужанага калектыву "Дзяржаўны ансамбль танца Беларусі" Мікалай Бабашко і Вольга Галавач; галоўны рэжысёр Драматичнага тэатра

"Круглы стол"

Прэмія Саюзнай дзяржавы: пра моладзь

У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адбыўся "круглы стол" па тэме "Роля Прэміі Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва ў культурнай і духоўнай інтэграцыі народаў Беларусі і Расіі".

З прамовы першага намесніка міністра культуры Рэспублікі Беларусь Уладзіміра Карачэўскага вынікала, што прэмія, якой ўзнагароджваюць мэтраў літаратуры і мастацтва, можа быць адрасавана і творчай моладзі. Ёй магчыма ўганароўваць не толькі відэачыны дасягненні, але і перспектывы праекты. Гэта тэза стала для дыскусіі стрыжнявой.

Яе, у прыватнасці, актыўна падтрымала кампазітар Ганна Кароткіна. Галоўнае, на яе думку, варта ў рамках прэміі прадугледзець малыя гранты для творчай моладзі. Міхаіл

Форум

Б'ёрн Стэнверс думае пра наш імідж

5 — 6 снежня ў сталічнай гасцініцы "Еўропа" праходзіў Міжнародны форум "Імідж Рэспублікі Беларусь: выгоды і шляхі дасягнення".

Праца была арганізавана ў трох тэматычных секцыях "Рух і развіццё гарадоў і рэгіёнаў", "Міжнародны PR праз інтэрнэт", "Падзейны турызм". Разглядаліся пытанні канкурэнтаздольнасці рэгіёнаў Беларусі, адаптацыі да мясцовай рэчаіснасці сусветнага досведу ў гэтай галіне; высвятлялася, чаго чакаюць ад Беларусі замежнікі і магчымае задавальненне гэтых запянтаў.

Асабліваю актуальнасць згаданай тэматыцы надаваў хуткі Чэмпіянат свету па хакеі ў Мінску. І удзельнікі,

Культурны твітар: мы ў свеце

Літва

Выстаўка "Аскар Марыкс — класік беларускай сцэнаграфіі" днямі адкрылася ў Вільнюсе. Экспазіцыя, прысвечаная выдатнаму мастаку, які стаяў ля вытокаў айчыннай сцэнаграфіі і афармляў лепшыя тэатральныя пляцоўкі нашай краіны, падрыхтавана Дзяржаўным музеем гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Рэспублікі Беларусь і Дзяржаўным літаратурным музеем Янкі Купалы ў рамках падпісанага пагаднення аб супрацоўніцтве паміж першай з названых сталічных устаноў і Музеем тэатра, музыкі і кіно Літвы.

Францыя

Мастачка Ларыса Нуры, якая нарадзілася ў Беларусі, а цяпер працуе ў Францыі, прадставіць свае мастацкія творы на выстаўцы "Mineral — Sideral" (у перакладзе — "Мінеральны — Зорны"), якая адкрыецца 12 снежня на Манмартры ў Парыжы. У экспазіцыі — больш за трыццаць мастацкіх работ Ларысы, выкананых у розных тэхніках (ад традыцыйнага жывапісу алеем да самых сучасных метадаў з ужываннем мінеральных пігментаў, шаўкаграфіі і серыяграфіі). Таксама будуць прадстаўлены дзесяць скульптур у бронзе французскага скульптара Сесіль Эсціен.

Польшча

Пад час Дзён беларускага кіно ў Лодзі прайшоў паказ фільма "Свежына з салютам" рэжысёра Івана Паўлава, а таксама трох серый казкі "Несцерка" Ігара Волчака з польскімі субцітрамі. Арганізатары і надалей плануюць прэзентаваць у Польшчы творы айчыннай кінематаграфіі і зрабіць гэта мерапрыемства традыцыйным пад назвай "Беларускі лістапад". Акрамя таго, у рамках культурнага абмену паміж Віцебскай вобласцю і Лодзьскім ваяводствам у Лодзі адбыўся сумесны канцэрт ансамбля "На ростанях" Віцебскага каледжа культуры і мастацтваў і Лодзьскай балетнай школы.

Падрыхтавала Вольга НАВІЦКАЯ

Пераможцы

Ваш выхад, лаўрэаты!

Спецыяльны фонд Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі праводзіць, паводле традыцыі, справядзачны канцэрт сваіх лаўрэатаў, стыпендыятаў і дыпламантаў. 9 снежня ў Беларускай дзяржаўнай акадэмічнай музычнай тэатры мы станем сведкамі лепшых творчых дасягненняў адораных юнакоў і дзяўчат.

Арганізатарамі мерапрыемства, акрамя самога фонда, выступаюць Міністэрства культуры краіны, Інстытут культуры Беларусі і, зразумела, Музычны тэатр. Канцэрт абяцае быць рознажанравым, але ў цэнтры яго апынецца акадэмічнае мастацтва, высокая класіка. Сярод удзельнікаў — шмат юных выканаўцаў, ужо добра вядомых у краіне і за межамі. Цымбалістку Аляксандру Дзенісеню змог

Надзея БУНЦЭВІЧ

Традыцыя

Оперныя Каляды — асаблівыя!

10 — 15 снежня ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі пройдзе IV Мінскі міжнародны Калядны оперны форум. Яго асаблівае становішча прымеркавана да фестывальнай афішы прэм'ера "Лятучага галандца" Р.Вагнера, а таксама, у дапаўненне да шмататковых спектакляў на асноўнай сцэне, — камерныя ў зале імя Л.Александровскай.

Ставіць "Лятучага галандца" — раннюю оперу сусветна вядомага нямецкага класіка і рэфарматара гэтага жанра Рыхарда Вагнера — запрошаны Ханс-Ёахім Фрай (Германія), які летась курыраваў конкурс "Competitione dell' Opera" (у межах III Каляднага форуму). Дырыжорам-пастаноўшчыкам выступае Манфрэд Маерхофер (Аўстрыя). Адметна і тое, што гэты спектакль на форуме будзе паказаны двойчы — такога раней у нашай фестывальнай афішы не было.

Увагу меламаў, безумоўна, прыцягне "Баль-маскарад" Дж.Вердзі Санкт-Пецярбургскага Михайлаўскага тэатра. Гэта нашумелая пастаноўка была ажыццёўлена яшчэ адным заўсёдным нашым форуму — Андрэсам Жагарсам з Латвіі: ён быў у журы вышэйзначанага конкурсу, а пазней, у час гастроляў Рыхскай оперы мы бачылі ў яго пастаноўцы "Манон Леско" Дж.Пучыні. Так што, можна сказаць, яшчэ адной сёлетняй асаблівае становішча форуму і, падобна на тое, яго традыцыяй, што зараз закладваецца, стане збіранне на ім не проста гасцей, але і трывалых сяброў.

Беларускі бок будзе прадстаўлены на форуме не толькі "Лятучым галандцам", але і операй "Турандот" Дж.Пучыні, прэм'ера якой прыйшла на канец мінулага сезона. Яшчэ шэсць аднаактовак будуць паказаны ў Камернай зале тэатра, сярод іх — адна беларуская: "Мядзведзь" Сяргея Картэса. Як ніколі насычаная праграма форуму (па тры спектаклі на дзень — гэта вам не жартачка) завершыцца, паводле традыцыі, гала-канцэртам зорак сусветнай оперы.

Н.Б.

Анонс

Днямі ў Нацыянальным мастацкім музеі адбылося пасяджэнне "круглага стала", прысвечанага вынікам правядзення міжнароднай выстаўкі "Праваслаўны свет. Вобраз Хрыста ў іканаграфіі краін Усходняй Еўропы", прымеркаванай да святкавання 1025-годдзя Хрышчэння Русі і 35-годдзя архіпас-тырскага служэння ў Беларусі Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарэта, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі.

У форуме прынялі ўдзел прадстаўнікі музеяў з Беларусі, Украіны і Сербіі. Падрабязна пра спецыфіку працы некаторых з замежных музеяў, прадстаўленых на сустрэчы, чытайце ў наступным нумары "К".

Фота Юрыя ІВАНОВА

Фотасюжэт нумара

Чым запомніцца акцыя "Магілёў — культурная сталіца Беларусі і СНД 2013 года"?

Прыгадаем толькі некалькі ярка-вых падзей...

Фестывалем "Анімаёўка-2013"...

...плэнэрам "Каменная казка"...

...новымі паступленнямі ў Музей гісторыі Магілёва, сярод якіх і карта ВКЛ 1608 года...

...трыумфам "Гамлета" Магілёўскага тэатра лялек на "М.@rt.кантакце"...

...Міжнародным форумам па традыцыйнай культуры...

...Міжнародным фестывалем духоўнай музыкі "Магутны Божа"...

...незвычайным гістарычным стрыт-артам ды многімі іншымі падзеямі!

Зрэз абласнога цэнтра: эканоміка

Апекуны і спонсары: ці ёсць культурны "ўнісон"?

Наступным абласным цэнтрам краіны, у які зазірнула наша газета, стаў Брэст. У камандзіроўцы я меў намер высветліць, наколькі камфортна адчуваюць сябе брэсцкія ўстановы культуры з эканамічнага пункту гледжання: які аб'ём асігнаванняў выдзелены на іх утрыманне і развіццё з бюджэту дзяржавы, на што яны канкрэтна накіроўваюцца, якім чынам прыцягваюцца пазабюджэтныя сродкі, як прадпрыемальнікі ўносяць свой уклад у агульную справу? Па адказы на пытанні я выправіўся да людзей, якія працуюць на культуру Брэста. Але, у адрозненне ад Віцебска, першымі аб'ектамі маіх пошукаў сталі не ўладныя структуры, а ўстановы, матэрыяльны дабрабыт якіх найпрост залежыць ад гэтых органаў кіравання... Выбарка шмат у чым насіла экспромтны характар, бо вачам у Брэсце ёсць ад чаго разбегчыся. У абласным цэнтры працуюць і Грамадска-культурны цэнтр, і Акадэмічны тэатр драмы імя Ленінскага камсамола, і Цэнтральная гарадская бібліятэка імя А.С. Пушкіна, і Дзіцячая школа выяўленчых мастацтваў, і...

"Не веру ў добрыя намеры спонсараў..."

Такім чынам, Брэст. Чытаю: "Партызанскі праспект, 15. Брэсцкі тэатр лялек". Кабінет дырэктара-мастацкага кіраўніка Міхаіла Шавеля — у шматлікіх прызах, якімі ў розныя гады была ўзнагароджана трупы. Праўда, будынак, дзе сёння туліцца тэатр, не родны для яго: сам гмах Лялечнага, размешчанага на рагу вуліц Леніна і Будзёнага, з 2010 года — на рэканструкцыі. І, мяркуючы па фатаграфіі праекта, якую мне паказаў Міхаіл Аляксандравіч на экране камп'ютара, будынак у новым абліччы паўстане перад тэатралі і гараджанамі ў фантастычна-футурыстычным выглядзе. Вельмі ўражвальным, дарэчы! Але аддаленае заўтра — гэта заўтра. А пакуль мы гутарылі пра рэчы куды больш празаічныя.

— Бюджэтнае фінансаванне ў асноўным задавальняе, — кажа Міхаіл Шавель. — Мы працуем па сярэднеўрапейскіх нормах, калі на 70 працэнтаў фінансуе дзяржава, а 30 — тое, што мы зарабляем самі. Так, на сцэнічна-пастаноўчыя патрэбы нам сёлета выдзелена каля 230 мільёнаў рублёў — на спектаклі "Казка пра непаступную запалку", "Белая, рудая, чорная", "Самазванец" і "Падарожжа Дзеда Мароза на Месяц". Уласныя ж сродкі тэатра (тое самае пазабюджэтнае фінансаванне), атрыманы за кошт продажу білетаў. Ніякіх іншых крыніц заробку ў нас няма, але ў абноўленым будынку займаем музей. У ім, акрамя экспазіцыі

У Брэсце — пра аўто за платныя паслугі, "акул капіталізму" і "не ўсе магчымасці"

лялек, можна праводзіць і выстаўкі мастакоў. Робім стаўку на будучы тэатральную студыю, кафэ, спадзеючыся і ад іх працы атрымаваць дадатковы прыбытак.

Як на маю думку, дык трэба вельмі асцярожна ставіцца да пабочных спосабаў "здабычы" грошай, паколькі звышзадача любога тэатра — маральнае выхаванне людзей, іх асвета. Напрыклад, я нармальна стаўлюся да лазні, але, вобразна кажучы, лазня ў тэатры — нонсэнс. На нейкія хітрыкі (абы зарабіць рубель, а якім спосабам — не важна) мы не пойдзем. Грошы ўсё ж такі "пахнуць". І тэатр павінен ганарыцца сваімі пастаноўкамі, а не лазнямі...

Пра эканамічны складнік культурнай сферы абласнога цэнтра, а таксама пра тое, чаму ўстановы сферы і іх патэнцыйныя спонсары не спяшаюцца адзін да аднаго, **чытайце на старонках 10 — 11.**

Трэба абмеркаваць!

Ці зарабляюць раёны на традыцыях нематэрыяльнай спадчыны?

Новыя магчымасці развіцця, натоўпы турыстаў — усё гэта можа мець кожны раён краіны хаця б праз адметную нематэрыяльную спадчыну! Атрыманне адпаведнага статусу для народнай традыцыі спрыяе не толькі яе захаванню, але і ўстойліваму развіццю рэгіёна, у тым ліку праз стварэнне новых працоўных месцаў. Здавалася б, як гэта звязана з малавядомым абрадам у глухой вёсачцы? Ды і што думаюць на гэты конт у саміх раёнах, багатых на нематэрыяльную гісторыка-культурную спадчыну? Дарэчы, нагодай для апытання стала VIII сесія Міжрадавага камітэта UNESCO па захаванні нематэрыяльнай культурнай спадчыны ў Баку, на якой мяркуюцца разгледзець 10 новых заявак у спіс НКС свету.

Ігар ЛЯБЕЦКІ, начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гродзенскага райвыканкама:

Вікенцій АДАМОВІЧ, начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Валожынскага райвыканкама:

— Гродзенскі раён адметны на аб'екты нематэрыяльнай спадчыны. Так, у г.п. Сапоцкін захавалася лакальная традыцыя роспісу велікодных яек — адзін з найстарэйшых відаў народнага мастацтва. Што вельмі важна, мясцовыя жанчыны не толькі карыстаюцца традыцыйнай тэхналогіяй роспісу, але і дзеляцца сакрэтамі з дзецьмі мясцовай школы, гасцямі Сапоцкіна, у тым ліку праз майстар-класы і семінары, заняты ў гуртках раённага Дома рамёстваў. Таксама далёка за межамі нашага раёна славіцца творчасць майстра па вырабе духавых і ўдарных музычных інструментаў Мар'яна Скрамблевіча з вёскі Адэльск. Вядома ж, адметнасць яго майстэрства ў выкарыстанні народнай традыцыі і ўласных ведаў.

Такія народныя традыцыі — прэстыж для раёна. А таму і Сапоцкін, і Адэльск даўно ўключаны ў нашы турыстычныя маршруты. Безумоўна, маецца выгада і для саміх народных майстроў — іх суверенная прадукцыя надзвычай запатрабавана. Акрамя таго яна прадстаўлена ў нашым спецыялізаваным салоне-краме, а таксама рэалізуецца ў санаторыях раёна.

— У нашым раёне з вялікім піэтэтам ставяцца да народнай спадчыны. Сведчаннем таму — захаванне старадаўняй традыцыі ткацтва паясоў, аднаўленне мясцовых строяў. Паясы ж у нас, на Валожыншчыне, адметныя тэхналогіяй ткацтва "на ніту" — спосабам замацавання нітак падчас вытворчага працэсу. Сёння валожынскія паясы актыўна выкарыстоўваюцца мясцовай супольнасцю, у тым ліку ў час правядзення вясельных абрадаў. Калі ж казаць пра далейшае захаванне традыцыі, то цяпер у раёне дзейнічаюць гурткі па ткацтве для дзяцей.

Далучаны да захавання і папулярызацыі традыцыі ткацтва паясоў і мясцовы музей. Турыст там заўсёды можа знайсці і набыць абраны паясок на памяць, гэтаксама, як на свае вочы ўбачыць традыцыйнае ткацтва пад час экскурсійных праграм.

Вялікую ролю ў захаванні традыцыі ткацтва адыгрывае аб'яднанне народных майстроў "Скарбніца" Раённага цэнтра культуры. У ім, да слова, дзейнічае салон, дзе можна набыць не толькі паясы, але і вырабы ганчароў, саматканых ручнікі. Зразумела, кошты на такія аўтарскія рэчы — адпаведныя. Але ж галоўнае, што сёння ці не ў кожным СДК раёна рамёствы культывуюцца.

Занатаваў Кастусь АНТАНОВІЧ

Дзяжурны па нумары

Пакінем**"без каментарыяў"?**

Надзея БУНЦЭВІЧ,
рэдактар аддзела газеты "Культура"

У гэтыя дні адзначаецца 80-годдзе Беларускага саюза кампазітараў. І разам са святочным настроем з новай сілай паўстае вострае пытанне: ці ведае нашых творцаў публіка, асабліва моладзь?

Быццам папярэдзваючы набалелую праблему, быў зроблены бясплатным шэраг філарманічных канцэртаў, прымеркаваных да юбілею. Можна ўсцешваць сябе справядлівай думкай, што гэта, безумоўна, будзе садзейнічаць папулярнасьці айчыннага мастацтва. Але прызнаем, шчыра: такі крок быў выкліканы яшчэ і разуменнем таго, што залы папросту не будуць прададзены. А так — ёсць магчымасць запоўніць іх не толькі вэтрэнамі працы, але і шырокім натоўпам студэнцтва. Ды ўсё ж такая мера — хутэй, часова, выкліканая пэўнымі абставінамі, яна не можа быць пастаяннай. Што ж тады рабіць?

Вядома, прымус — не лепшае выйсьце. Яшчэ і таму, што ён ужо паводле законаў псіхалогіі выклікае супрацьлеглую рэакцыю. Тым больш, што ў беларускай музыцы, у тым ліку акадэмічнай, якая звычайна лічыцца "складанай", хапае папраўдзе шыкоўных твораў, накіраваных на самую дэмакратычную публіку. Але "нелюбоў" да іх выклікаецца, насамрэч, вельмі простым фактарам — няведаннем самога іх існавання.

У былыя часы творчыя сустрэчы кампазітараў, музыкантаў, прадстаўнікоў іншых мастацкіх прафесій са школьнікамі і студэнтам былі трывалымі завяззёнкай, па іх нават складаліся планы, выкананне якіх строга кантралявалася "ў інстанцыях". Цяпер гэта — прэрагатыва, так бы мовіць, добрай волі абодвух бакоў. Ці засяды ёсць такая ініцыятыва? Сярод станоўчых прыкладаў — цыкл творчых сустрэч, зладжаны да юбілею кампазітарскай арганізацыі ў Мінскім дзяржаўным каледжы мастацтваў, які наведалі і яшчэ наведаюць Эдуард Ханок, Вячаслаў Кузняцоў, Валерый Карэтнікаў, Алег Хадоска, Дзмітрый Далгалёў і іншыя. Трэба было бачыць, як шчыра адгукаліся навучэнцы на размову і прапанаваны ім творы, як "закідвалі" кампазітараў пытаннямі, далёка не заўсёды "санкцыянаванымі" з боку настаўнікаў. У гэтай навучальнай установе, да гонару яе кіраўнікоў, сустрэчы, як і ўвогуле наладжванне творчай атмасферы, — ужо амаль традыцыя. Але раскрыем маленькую тайну: ініцыятарам і галоўным арганізатарам згаданага кампазітарскага цыкла стала... кампазітар Алена Атрашкевіч, якая ў тым каледжы выкладае. Падобныя зацікаўленыя стасункі з творцамі склаліся ў сталічнай Дзіцячай музычнай школе № 10, дырэктар якой Тамара Куніцкая была ўзнагароджана Ганаровай граматай Беларускага саюза кампазітараў.

На курсы павышэння кваліфікацыі для школьных настаўнікаў запрасілі лектара — раскажаць пра сучаснае беларускае мастацтва. А той, праявіўшы ініцыятыву, прывёў з сабой яшчэ і творцу. Першая рэпліка ад слухачоў была наступнай: "Дык яго няма ў праграме! Навошта ён нам?". Як кажуць, каментарыі залішнія...

Каб ладзіць падобныя сустрэчы, адной ініцыятывы мала. Патрэбна хаця б мінімальнае веданне сучаснай беларускай музыкі, каб уявілася, каго лепей запрасіць — і як скіраваць размову, каб яна была карыснай для аўдыторыі. Узгадаю амаль анекдатычны выпадак. Запрашае некаг выкладчыца творцу да студэнтаў — пры сустрэчы на адным з канцэртаў. Праз хвіліну да яе падыходзіць жонка творцы, што прысутнічала пры той размове. І запытае: "У вас дзяўчынкі — прыгожыя?" — "Ну, усё, — думае выкладчыца, — пачынаецца сцэна рэўнасці". А тая працягвае: "Пасадзіце іх, калі ласка, у першы рад і раздайце падрыхтаваныя пытанні. Бо мой — такі зануда, будзе паўгадзіны маўчаць, потым "дудзец" сабе пад нос немаведама пра што, любую сустрэчу сапе. А прыгожымі дзяўчатам — з такім запалам ды натхненнем пачне распавядаць і творы паказваць, што не спыніш!".

Так што пачынаць трэба, зноў-такі, з арганізатараў і выкладчыкаў. Іх досвед, уласная зацікаўленасць, імкненне да ўсяго новага, што з'яўляецца ў беларускім мастацтве, а таксама спасціжэнне і пастаяннае асэнсаванне класічных дасягненняў, — залог таго, што і навучэнцы пойдуча за імі па гэтым шляху.

Напрыканцы ж — яшчэ адзін "выпадак з жыцця". На курсы павышэння кваліфікацыі, зладжаныя для школьных настаўнікаў, запрасілі лектара — раскажаць пра сучаснае беларускае мастацтва. А той, праявіўшы ініцыятыву, прывёў з сабой яшчэ і творцу. Першая рэпліка ад слухачоў была наступнай: "Дык яго няма ў праграме! Навошта ён нам?". Як кажуць, каментарыі залішнія...

Яшчэ на пачатку мінулага тыдня канцэпцыя музейфікацыі Мінскага замчышча здавалася вызначанай і зразумелай. У СМІ даўно і шырока азначаўся праект вядомага архітэктара Сяргея Багласава, агучваліся і тэрміны яго рэалізацыі. Спярша яны дастасоўваліся да Чэмпіянату свету па хакеі, потым адсунуліся з той самай прычыны — што яўна да лепшага. Стала зразумела, што адужаць такі аб'ект "аўральнымі тэмпамі" проста немагчыма, таму старт быў адкладзены на "пасля 2014", каб не радаваць гасцей будаўнічай "разрухай" у самым цэнтры сталіцы. Пасяджэнне Рэспубліканскай навукова-метадычнай рады, якое адбылося ў мінулую сераду, змяніла канчатковую кропку ў лёсе замчышча на іншы пунктуацыйны знак — шматкроп'е альбо нават пыталынік. Ад ідэі аднаўлення сярэднявечнай забудовы было вырашана адмовіцца. А што наўзамен? Па словах начальніка упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігара Чарняўскага, паводле рэгламента, вызначанага дэталёвым планам гістарычнага цэнтра Мінска, за тэрыторыяй Мінскага замчышча будзе замацавана функцыя рэкрэацыйнай зоны. Пра яе канкрэтнае аблічча пакуль што казаць зарана.

Шматкроп'е на месцы Мінскага замчышча

Муляж ёсць муляж

Найстарэйшыя будынкi сучаснага Мінска датуюцца пачаткам XVII стагоддзя. Археалагічных экспазіцый, якія б "пашыралі далягляды мінуўшчыны" музейнымі сродкамі, пакуль няма ўвогуле. Гэта значыць, што першыя 600 гадоў гісторыі цяперашняй "самай чыстай сталіцы Еўропы" пакуль поўнасьцю застаюцца "па-за кадрам". І таму важнасць увядзення замчышча Менеска ў турыстычны ўжытак проста немагчыма пераацаніць. Дый не толькі турыстычны, але і ментальны!

Ідэя музейфікацыі замчышча паўстала яшчэ ў 1980-я, калі там праводзіў раскопкі знакаміты археолаг Георгій Штыхаў. Мама вадзіла мяне туды за ручку на экскурсію, і пачарнелае бяровенне малючкіх дамкоў на вузкіх вулачках я бачыў на ўласныя вочы. Потым раскоп стаў "закопам" — грошай на музей тады не знайшлося. Сёння нехта сцвярджае, што ад тых артэфактаў ужо нічога не засталася, але... замест бясплённых дыскусій, тут самы час згадаць выраз "ускрыццё пакажа".

Натуральна, у часы незалежнасці пытанне паўстала наноў — прычым куды больш сур'ёзна. У выніку, з'явіліся тры канцэпцыі запавування той семантычнай пусткі ў цэнтры Мінска. Кожная з іх мае як плюсы, гэтак і апісанья Кузьмой Бартковым флюсы. Згадаем пра іх у адвольным парадку, свядома абмінуўшы ўвагай чацвёртую, якая заклікае ўвогуле не чапаць сфармаваныя некалькі дзесяцігоддзяў таму архітэктурны ансамбль.

Сяргей Багласаў прапаноўваў падзяліць ацалелую ад забудовы тэрыторыю на тры функцыянальныя зоны: чыста музейную (археалагічны амфітэатр з парэшткамі сапраўдных вулачак сярэднявечнага Менеска), "поп-музейную" (муляж тых самых вулачак на месцы сённяшняга Дома фізкультуры, дзе ніякай археалогіі ўжо не захавалася) і чыста рэкрэацыйную (архітэктар, на сваю бяду, ужыў у эксплікацыі слова "балаганчык", якое тут жа падхапілі ягоныя апаненты і сталі беспадстаўна таўраваць ім увесь праект).

Відавочным плюсам гэтай задумы падаецца добра артыкуляваная папулярызатарская функцыя. Што ні кажы, але "сярэднестатыстычны" наведвальнік музея аддае эмацыйную перавагу сучасным муляжам даспехаў (асабліва калі ў іх можна ўлезці для фотасесіі), а

не тым лічаным колцам, што захаваліся ад сапраўднай кальчугі і дэманструюцца пад шклом. Іх "мыльніцай" на аўтарэжыме не сфатаграфуеш і на сябе не прымерыш.

Падобна, менавіта з тых самых меркаванняў у Кіеве зрабілі макет Залатоў браны, ад арыгінала якой ацалела хіба пару цаглянак. З навуковым "падмуркам" была тая самая бяда, што і ў Багласава — для паўнаватаснай рэканструкцыі дадзеных яўна недастаткова, і муляж атрымаўся гіпатэтычным. Бярвенні дзеля зручнасці цыліндраваліся на сучасным абсталаванні, а прылеглая тэрыторыя і ўвогуле аддалі "на водкуп" фаст-фуду — што куды больш брутальна за стылізаваны пад Сярэднявечча "балаганчык". Але турысты ўсё адно ахотна фатаграфуюцца на фоне "помніка", старанна абмінаючы ў відасукальніку рэкламу марозіва з тэнта яткі, размешчанай ледзь не ўсутыч да брамы. І толькі "рэдка птушка" купіць білецкі ды пойдзе ўнутар глядзець на археалагічны "выкапні".

Мінусы праекта Сяргея Багласава ўжо даўно і, як падаецца, збольшага слушна (хай сабе, і занадта эмацыйна) акрэслілі яго апаненты. Муляж ёсць муляж — нават без залежнасці ад таго, ці заўсёды гэтае слова сінанімічна тэрміну "прафанацыя". Да таго ж, у сучасным урбаністычным асяроддзі, што даўно і, мабыць, незваротна атачае замчышча, фрагмент сярэднявечнага горада выглядаў бы дзіўнавата.

Сярэднявечча і пластыкавы посуд — чыя возьме?

— У гэтым праекце ёсць рацыянальная ідэя стварэння падземнага археалагічнага музея, — кажа Ігар Чарняўскі. — Што ж да рэканструкцыі забудовы Менеска XI — XII стагоддзяў, то, як на маю думку, рабіць гэтага не варта, бо ў асяроддзі сучаснай сталіцы драўляныя дамкі раннесярэднявечнага горада — а тым больш храм (матэрыялаў пра яго амаль няма), будаўніцтва якога, па меркаванні некаторых даследчыкаў, не было нават завершана — будуць выглядаць празмерна бутафорскімі і штучнымі.

Архітэктурная секцыя Беларускага добраахвотнага таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры прапанавала зусім іншы праект, які прадугледжваў рэгенерацыю забудовы Замчышча канца XIX — пачатку XX стагоддзяў. Плюсы — навуковая абгрунтаванасць (кожны з будынкаў аўтары праекта меркавалі "паставіць" менавіта туды, дзе ён некалі і стаяў), а таксама паўстанне яшчэ аднаго фрагмента "староўкі", які ў Мінску наўрад ці будзе залішнім. Мінус толькі адзін, але мне ён падаецца прынцыповым. Гэты аб'ект ніяк не стасуецца з раннім Сярэднявеччам — тым перыядам гісторыі Менеска-Мінска, увасаблення якога акурат і бракуе ў сучасным абліччы горада. Пагатоў, падобны ўчасткі рэканструюванай забудовы (трохі болей аўтэнтчнай за суцэльны навабуд) у нас і так ужо ёсць. Літаральна праз рэчку ад замчышча — Траецкае прадмесце, чыё няпэўнае функцыянальнае прыстасаванне і пагэтуль выклікае шчырае недаўменне ў замежных турыстаў.

Самыя папулярныя матэрыялы газеты "Культура" ў лістападзе 2013 года (паводле статыстыкі сайта www.kimpress.by):

1. **"Зрабіць не дзеля птушакі"**, аўтар — Надзея ІЛЬКЕВІЧ (занатаваў Кастусь АНТАНОВІЧ), № 43.
2. **"Непрыдуманая"**, аўтары — Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ і Уладзімір ПАРФЯНОК, № 43.
3. **"Зубрыкі замест слонікаў"**, аўтар — Пётра ВАСІЛЕЎСКІ, № 43.
4. **"У чэраве Траянскага каня"**, аўтар — Зміцер ЮРКЕВІЧ, № 42.
5. **"Нашы лазанкі — проста з Мілана"**, аўтар — Таша ЛАПАЦЕНКА, № 44.
6. **"Беларусы пад арт-трэндам"**, аўтар — Павел ВАЙНІЦКІ, № 44.
7. **"Хто мае права на спектакль"**, аўтар — Аляксандр ВЕРГУНОЎ, № 45.
8. **"Ёсць у кавярні гаспадар"**, аўтар — Надзея БУНЦЭВІЧ, № 44.
9. **"Вось-вось абрынецца. Ці не?"**, аўтар — Ілья СВІРЫН, № 46.
10. **"А ў "тырнэтах" пішуць заняпад..."**, аўтар — Ілья СВІРЫН, № 34.

Чытайце лепшыя тэксты ў газеце "Культура"!

Выйсце альбо кампраміс?

Урэшце, перамог трэці канцэпт-альны падыход, упершыню шырока агучаны на нашых старонках у свой час яшчэ адным мэтрам архітэктуры Армэнам Сардаравым. “Парадаксальна, але мая прапанова: не будаваць нічога. Нічога такога, што зробіць гэтае святае месца штучным, нова-будаўнічым, несапраўдным” — пісаў ён. Чатыры гады таму такая ідэя не знайшла падтрымкі членаў Рады, але цяпер яны змянілі сваю пазіцыю. Мабыць, не без уплыву таго ўрбаністычнага атачэння, што “ўзяло ў абцугі” тэрыторыю замчышча.

Муляж ёсць муляж — нават без залежнасці ад таго, ці заўсёды гэтае слова сінанімічна тэрміну “прафанацыя”. Да таго ж, у сучасным урбаністычным асяроддзі, што даўно і, мабыць, незваротна атачае замчышча, фрагмент сярэднявечнага гораду выглядаў бы дзіўнавата.

— У межах вызначанай горадабудуўнікамі рэкрэацыйнай зоны метадамі добраўпарадкавання і з выкарыстаннем малых архітэктурных форм варта было б стварыць культурны парк, які выканае функцыю своеасаблівага “шарніра” паміж аб’ёмам Траецкага прадмесця і Верхняга горада ды сучаснай гарадской забудовы, — кажа Ігар Чарняўскі.

У дадатак, гэты падыход можна лічыць і кампрамісам паміж першымі двума, своеасаблівай адтэрміноўкай прыняцця канчатковага рашэння. Бо куды прасцей будаваць тэрыторыю парка, чым стварыць парк на месцы капітальнай забудовы.

— Тым самым можна захавачь тэрыторыю замчышча для наступных пакаленняў, якія, напрацаваў-

шы большы аб’ём інфармацыі і палыбіўшы свой досвед у методыцы работы з гістарычнымі аб’ектамі і тэрыторыямі, урэшце, маючы належныя сродкі для рэалізацыі такога праекта, здолеюць знайсці дастаткова адэкватнае ўвасабленне гэтага важнага ў гісторыі не толькі Мінска месца, — кажа Ігар Чарняўскі.

У той самы час, найважнейшая частка праекта ўсё ж мае стаць канстантай. Ідэя стварэння на замчышчы археалагічнага музея актуальнасць не страціла.

— Што можна будзе ўбачыць у такім музеі? — разважае Ігар Чарняўскі. — Натуральна, перадусім артфакты, знойдзеныя ў культурных глустах замчышча падчас раскопак: драўляныя маставыя і рэшткі пабудовы, скуруны абутак, кераміка, вырабы з металу, дрэва і г.д. Але сёння гэтага ўжо, мабыць, замала, каб уразіць патрабавальную публіку. Наведвальнік павінен апынуцца ў атмасферы даўняга горада, магчыма, адчуць нават яго пахі, стаць сведкам бітваў, убачыць водбліскі пажару. У цяперашнюю эпоху, з яе тэхналагічнымі магчымасцямі, гэта зусім не падаецца фантастыкай. Падобныя музеі ўжо існуюць у свеце. Пэўнай аналогіяй могуць быць, скажам, “Сутарэнні Рынку” ў Кракаве.

У спадзяванні на першы крок?

Але гэта ўсё — у перспектыве. Сёння тэрыторыя замчышча — гэта своеасаблівае энсавая лакуна ў самым цэнтры мегаполіса. Аднак, як кажуць у народзе, такое месца пустым не бывае. У цёплую пару тут з’яўляюцца тыя самыя фастфудаўскія яткі з ультрадэмакратычнымі коштамі на алкаголь у разліў. І папіваючы той ці іншы напой са “шляхетнага” пластыкавага посуду, ты адчуваеш сябе нават большым снобам за наведвальніка якога псеўдаэлітарнага клуба. Хаця наўрад ці твае чырвонатварыя суседзі ведаюць, у чым заключаецца асабліваць гэтага месца. Што, зрэшты, заканамерна: пра яго гісторыю тут пакуль

нічога і не нагадвае. Яшчэ нядаўна былі малаўцягнутыя выявы гаршчкоў і шлемаў у падземным пераходзе, але падчас яго капрамонта яны зніклі. Адпаведна, тыя госці, якіх чакаем у маі 2014-га, могуць і не даведацца, што яны прыехалі ў горад з амаль тысячагадовай гісторыяй.

Натуральна, да пачатку Чэмпіяната ўжо занадта мала часу, каб кардынальна вырашыць гэтую праблему, ды і не адна здзіда яшчэ будзе зламана ў дыскусіях адносна архітэктурнага вырашэння рэкрэацыйнай зоны. Гэта правільна: спяшацца тут не выпадае. Але зусім іншая справа — хаця б часовае аблічча замчышча. Тут варыянтаў можа быць процьма — ад банальнай дэманстрацыі макета старых вулак (канешне, не ў натуральную велічыню), абароненага супрацьвандальным шклом, і да стварэння пляцоўкі для мастацкіх альбо дызайнерскіх праектаў — узімку са льду, улётку, напрыклад, з кветак. Урэшце, можна хаця б абмежавацца інфармацыйнымі матэрыяламі на розных мовах. Ды і летняя кавярня нікому не перашкаджае — але крышачку з іншай канцэпцыяй...

Мінскае замчышча нечым нагадвае свяшчэнную карову ў Індыі — яе ўсе шануюць, але ніхто не корміць ды не даглядае, у адрозненне ад нашай свойскай жывёлы. І пакуль энтузіясты змагаюцца з добрым у імя лепшага і вынаходзяць неймаверныя праекты, рэальна на замчышчы валадараць аматары піва.

Зразумела, што ідэя поўнай рэгенерацыі замчышча — гэта ўтопія. Альбо нават антыўтопія, зважаючы на “антрапагенны фактар” — дзясяткі тысяч “простых маглаў”, якія штодня рушаць праз тыя мясціны на працу і назад. Ніхто і ніколі не будзе змяняць рэчышча транспартных рэк альбо зносіць высотныя дамы на праспекце Перамоўцаў. Але што перашкаджае зрабіць хаця б некалькі канкрэтных крокаў у накірунку адраджэння памяці пра “калыску” Мінска?

Ілья СВІРЫН

На маю думку...

Мала рэжысёраў? Не веру!

Юрый ІВАНОЎСКІ,
рэжысёр, тэатразнаўца

Дзесяць гадоў таму Акадэмія мастацтваў набрала чарговы рэжысёрскі курс па завочнай форме навучання. Набіраў яго тады выдатны рэжысёр, адзін з пачынальнікаў студыйнага руху на Беларусі, а ў далейшым мастацкі кіраўнік Коласаўскага тэатра Рыд Таліпаў. Гэта быў яркі курс, але і размаіты.

Поруч з вядомымі актёрамі (Яўгенам Іўковічам, Таццянай Аксёнкай, Максімам Сохарам, Інай Дубок), якія мелі ўжо свае рэжысёрскія працы — спектаклі на прафесійнай сцэне, вучыліся і пачаткоўцы, якія пачыналі амаль што з нуля.

Даволі нязвыкла было сябе адчуваць у саракагодовым узросце ізноў студэнтам, але была захопленасць вучэбна-творчым працэсам, так, што знікала ўзроставая мяжа і з’яўлялася разуменне: далёка не ўсё ў тэатральным мастацтве ты спасціг, хоць і маеш за плячыма ўжо адну вышэйшую тэатральную адукацыю, вопыт работы ў прафесійным тэатры і больш за 100 публікацый па пытаннях сцэнічнага мастацтва ў перыёдыцы і навуковых зборніках. Ды толькі тэорыя адно, а практыка — зусім іншая рэч.

Памятаю, як на абароне дыплома мастацкі кіраўнік казаў, што няпроста было маё “літаратурнае” мысленне пераарбіць на рэжысёрскае. Але ў пэўнай ступені гэта ўдалося. Будучы тэатразнаўцам, адчуў сябе і ў актёрскай скуру, бо сыграў на студэнцкай сцэне такія ролі, пра якія можа марыць любы артыст (Чабутыкін і Кулыгін з “Трох сяцёр” Чэхава, Велер Марцін з “Гульні ў джын” Кобурна, Мошкін з “Халасцяка” Тургенева і нават Сакрат з вядомай п’есы Радзінскага). Памятаю, як Рыд Сяргеевіч казаў студэнтам: “Вы яшчэ будзеце прыгадваць гэтыя гады як лепшыя ў сваім жыцці”. І, мабыць, ён меў рацыю. А яшчэ памятаю яго словы: “Сярод вас няталенавітых няма, вы ўсе моцныя”.

На жаль, лёс большасці выпускнікоў адзінага (другі Майстар выпусціць не паспеў) рэжысёрскага курса Рыда Таліпава склаўся не вельмі ўдала. З чатырнаццаці студэнтаў дванаццаць паспяхова абаранілі дыпломы, але толькі двое працуюць згодна з запісам у іх (Максім Сохар — галоўным рэжысёрам Магілёўскага абласнога тэатра драмы і камедыі імя В.І. Дуніна-Марцінкевіча ў Бабруйску, Таццяна Аксёнка — рэжысёрам-пастаноўшчыкам Сучаснага мастацкага тэатра ў Мінску). Хтосьці застаўся верны сваёй першай актёрскай прафесіі, хтосьці кіруе аматарскім тэатрам, хтосьці займаецца прадзюсарскай дзейнасцю.

А праблема ёсць: нават “прабіць” разавую пастаноўку вельмі складана ды амаль нерэальна, пакуль ты не зрабіў сабе імя альбо не маеш сувязей. Але як магчыма зрабіць імя маладому рэжысёру ці наогул пачаткоўцу, калі да самога тэатра не дастукацца...

І вось тут я бачу праблему. Чаму элітная (якой, несумненна, з’яўляецца Акадэмія мастацтваў) навучальная ўстанова выпускае спецыялістаў, якія да тэатраў (прынамсі, у якасці рэжысёраў) не даходзяць? Ярка вучэбныя, дыпломныя спектаклі, а потым — зацішша. Мо прафесійная якасць спецыялістаў не настолькі выдатная, што яны не адпавядаюць дыпломам? Альбо, апрача дакумента, патрабуюцца прабіўныя якасці, а выпускнікам замінае залішняя сціпласць? То там, то тут чуеш ад кіраўнікоў нават вельмі высокага рангу, што ў драматычных тэатрах мала цікавых, выбітных рэжысёраў. Чую і, выбачайце, супастаўляючы гэтыя выказванні з тым, што бачыў у Акадэміі, не веру! А праблема ёсць: калі не тое што атрымаць сталую працу рэжысёра ў прафесійным тэатры, але нават “прабіць” разавую пастаноўку вельмі складана ды амаль нерэальна, пакуль ты не зрабіў сабе імя альбо не маеш сувязей. Але як магчыма зрабіць адразу імя маладому рэжысёру ці наогул пачаткоўцу, калі да самога тэатра не дастукацца, не дагрукацца. Прычым ніводзін дырэктар на тваю прапанову катэгарычна не адмовіць, проста скажа: “А вы патэлефануйце пазней”. І вось гэтае “пазней” можна цягнуцца бясконца, пакуль у дыпламаванага рэжысёра не знікае ўсялякае жаданне тэлефанавачь і ўвогуле “прабіваць” свае няздзейсненыя праекты. Цудоўна разумею, што ёсць тут доля рызыкі для тэатра — даверыцца малавядомай творчай асобе. Але ж хто замінае даверыць маладому спецыялісту эксперыментальны альбо малабюджэтны праект на двух-трох актёраў?

...Ізноў вярнуся да пачатку. Не так даўно вучні Рыда Таліпава і тыя актёры, якія добра памятаюць творцу, адзначылі 65-я ўгодкі з дня яго нараджэння. На жаль, прэса не ўспомніла пра гэтага выдатнага рэжысёра і педагога, які так недарэчна рана скончыў жыццёвы шлях. З гутарак з ім добра ведаў, як ён хацеў падтрымаць сваіх вучняў, даручыць ім пастаноўкі ў тэатры, якім кіраваў, а магчыма, і запрасіць на сталую працу ў Коласаўскі. І заўсёды здзіўляўся, чаму не звяртаюцца да яго з прапановамі. А між тым, у калектыве абстаноўка з кожным днём накалялася... Пэўная група актёраў адназначна не прыняла новага кіраўніка. І вось яго не стала... Сёння спектаклі, якія стварыў на коласаўскай сцэне Рыд Таліпаў, ці не ўсе спісаны, бо не стасуюцца з новым стылем. А памяць аб чалавеку не захавалася, апроч як у архівах.

Сітуацыя

Транспарт вам у рукі!

Ну што, фанаты сучаснай украінскай музыкі, а канкрэтна — прыхільнікі творчасці гурта “Акіяна Эльзы”, падрыхтаваліся да таго, каб хутчэй пазбавіцца ад будучых прыемных эмоцый, якія вы атрымаеце ад заўтрашняга з’яўлення вашых улюбёнцаў ў сталічнай “Мінск-Арэне”? Пра што гэта ён, спытаеце вы? Ды пра набалелае: прыклад не аднаго і нават не двух падобных мерапрыемстваў, якія праходзілі на буйной пляцоўцы, сведчыць: па завяршэнні выступлення фанатаў можа чакаць непрыемны сюрпрыз. А менавіта — перапоўнены грамадскі транспарт, які ідзе строга па раскладзе вчэрнім. І ніякіх дадатковых машын.

Падрыхтаваліся? І, відаць, дарэмна! Бо ў канцэртным агенцтве “Allstars” строгі жаночы голас, праўда, з далёка не самай задаволенай інтанацыяй мяне запэўніў: дадатковы транспарт будзе! Я ўжо хацеў быў палка ад свайго імя ды ад усіх меламаманай падзякаваць пракатчыкам за праўленны, лічы, гуманізм, але той жа голас з не меншай непрыязнасцю пацікавіўся, а якога-такога мяне хвалюе гэтая нібыта праблема? Я пачаў казаць пра прэзэдэнты, пра скаргі гледачоў, але быў перапынены голасам мілай дамы з інтанацыяй, маўляў, “узьяць бы ўсіх журналістаў ды...”: маўляў, агенцтва заўсёды ахоўвае інтарэсы публікі і праколаў з транспартам у яго дзейнасці не здаралася. А калі не веру, магу спытаць пра тое, напрыклад, Філіпа Бядросавіча Кіркорава, якога яны “каталі” і які ўжо сапраўды не падмане.

Карацей кажучы, “канструктыўна” пагутарылі. Што ж да інтанацыі, у тым, магчыма, вінаваты райдэр лідара “Акіяна...” Святаслава Вакарчука ці яшчэ што? Тым не менш, вырашыў я звязатца і з Дзяржаўным прадрпрыемствам “Мінсктранс” і спытаць, а як наогул заказваецца “лішні” (а ў нашым выпадку — дадатковы) транспарт пад канцэрты “майстроў мастацтваў” розных краін на буйных пляцоўках? Добразычлівы жаночы голас з інтанацыяй “як жа я засумавала па тэлефанаваннях з газеты “Культура!”” ветліва, падрабязна і даходліва распавёў мне, што, у асноўным, дадатковымі “машынкамі” ў такіх

выпадках займаецца ДУ “Сталічны транспарт і сувязь”, але і структура, у якой служыць мая суразмоўца, таксама перыядычна аказвае падобнага кшталту паслугі. Як правіла, для арганізатараў мерапрыемстваў яны бываюць платнымі, аднак, часам, у асабліва значных выпадках і па асобых распараджэннях кіраўніцтва, транспарт прадастаўляецца бясплатна. Падзякаваўшы за тлумачэнні і надзвычай прыязную інтанацыю, я сеў “чарціць” графік прычын падачы — непадачы дадатковага транспарту.

Усё вельмі проста, як стывае Андрэй Макарэвіч. Калі арганізатар канцэрта паважае гледачоў, ён пойдзе на тое, каб выдаткаваць на іх частку сваіх сумленна заробленых грошай. Або — уключыць у цану білетаў суму, якая выдаткоўваецца ў яго на дадатковы транспарт. Калі арганізатар не надта паважае гледачоў, то на дастаўку іх дадому яму, як кажуць, глыбока фіялетава. У першым выпадку публіка абавязкова аддасць належнае і транспартнікам, у другім — “праблему” пачнуць “футболіць” ад адной структуры да іншай (арганізатары — зала — транспарт), хоць тыя самыя ДП з ДУ тут ужо, сапраўды, будуць ні ў чым не вінаватыя.

Прыклад не аднаго і нават не двух падобных мерапрыемстваў, якія праходзілі на “Мінск-Арэне”, сведчыць: па завяршэнні выступлення фанатаў можа чакаць непрыемны сюрпрыз. А менавіта — перапоўнены грамадскі транспарт, які ідзе строга па раскладзе вчэрнім. І ніякіх дадатковых машын.

Веру ў тое, што пасля сэта “Акіяна Эльзы” 8 снежня (а білетаў у продажы ўжо няма) аматары року не стануць штурмаваць перапоўненыя тралейбусы і аўтобусы на прыпынку ля “Мінск-Арэны”. І не ўспомняць нядобрым словам тых, хто стварыў для іх “свята”.

Алег КЛИМАЎ

P.S. Калі каго пакрыўдзілі ацэначныя меркаванні, дапушчаныя мной, то прыношу за іх свае прабачэнні.

Другім удзельнікам праекта “Дэкадзіроўка: архетып адэватнага часу” стаў Андрэй ШЧУКІН. Многім ён вядомы як паспяховы камерцыйны фатограф. Спецпраект Рэспублікі Беларусь на V Маскоўскім біенале сучаснага мастацтва “дэкадзіраваў” зусім іншае вымярэнне аўтара: мінімалістычнае, чорна-белае, інтравертнае... Як падаецца, менавіта яно бліжэй да архетыпу фотавявы, нягледзячы на эфемернасць і “штучнасць” зафіксаванага на гэтых пастановачных здымках часу.

манту рэчаіснасці, але яе адаптацыя ў адпаведнасці з маімі эстэтычнымі ўяўленнямі. Неўзабаве я заўважыў, што перад тым, як фатаграфавачы, мне карціць патрымаць прадмет, пакрыці яго ў руках, падрабязна і ўсебакова з ім пазнаёміцца. Адсюль і назва — “Кінэстэтыка”.

— **Якое значэнне мае тэхнічны аспект фатаграфіі?**

— Не вырашальнае, але важнае. Дасягнуўшы ўзроўню ў асваенні тэхнікі фатаграфавання, ты рана ці позна ставіш перад сабой іншыя задачы: як усё гэта можна прымяніць у творчых выказваннях, у калекцыянаванні ўласных адчуванняў? Увогуле, у фатаграфіі мне падабаецца сам працэс — часам нават болей, чым яго мастацкія вынікі.

— **Прадстаўлены ў Маскве работы былі знятыя менавіта на стужку. Ці гэта прыныцава?**

ры, потым іх друкаваць, што вымагае нямала часу і высілкау. У выніку, матэрыял праходзіць некалькі ўзроўняў фільтрацыі. Іншая справа, калі ты загрузаеш фота ў Інтэрнэт праз пару секунд пасля здымкі, нават не пераймаючыся пытаннем “Навошта?”. Мне вельмі імплануе стаўленне Валодзі Суцягіна, які цягам года нікому не паказвае свае здымкі — бо яны патрабуюць часу для выспявання, адсеву. А калі і праз год ён лічыць, што фота годнае, тады ўжо публікуе. Калі б такі падыход стаў “залатым правілам” для сацыяльных сетак... Добра, нават не год — хаця б суткі “адтэрміноўкі”! Але гэта, вядома, утопія.

— **А ці спрашчае развіццё тэхналогій камунікацыю паміж аўтарам і глядачом?**

— Думаю, не заўсёды. Сёння паранейшаму складана знайсці і дасту-

яны адпавядаюць сусветным працэсам, меркаваць не бяруцца. Уласна, гэта тычыцца і маёй творчасці. Не лічу, што я ў авангардзе — проста выяўляю свой погляд на рэчы. Не лічу, што ён здатны перавярнуць свядомасць глядача. Ды і ўвогуле... не лічу, што гэта і патрэбна рабіць.

На мой погляд, беларускае сучаснае мастацтва — як, зрэшты, і расійскае — занадта прасякнутае сацыяльнай тэматыкай. Гэта адзін полюс, а іншы — забяўляльны кітч. А ў сярэдзіне ўтварылася лакуна, якую хочацца хаця б у пэўнай меры запоўніць. Тут увогуле неўзараная ніва для беларускай фатаграфіі і мастацтва ў цэлым.

— **Фатаграфія ўжо заслужыла сваё “права на існаванне” сярод іншых відаў мастацтва, хаця яшчэ нядаўна многія не ставіліся да яе ўсуп’рэд...**

Чытанні-выкананні

100-годдзе Анатоля Багатырова — класіка беларускай музыкі, аднаго з заснавальнікаў нацыянальнай кампазітарскай школы — было адзначана Міжнароднай навуковай канферэнцыяй “Музычны тэатр: гісторыя і сучаснасць”, якая прайшла ў Акадэміі музыкі пры падтрымцы Міністэрства культуры краіны.

Праграма трохдзённых навуковых чытанняў, што завяршыліся ўчора, была вельмі разнастайнай. Яе аздобіла жывая музыка ў выкананні педагогаў і студэнтаў. Адзін з канцэртаў падрыхтавалі харавікі і аркестранты. Асабліваасцю другога было тое, што творы А.Багатырова прагучалі ў выкананні студэнтаў-музыказнаўцаў, з-за чаго набылі асаблівае аналітычна-інтэлектуальнае прачытанне. Гэта былі выхаванцы Барыса Бергера — вядомага піяніста, адданага папулярызатара беларускай музыкі. У канцэрце, якім завяршалася свята, можна было прасачыць глэннае развіццё традыцый А.Багатырова (ажно да парушэння некаторых з іх) у творчасці кампазітараў пазнейшых пакаленняў і да цяперашняга студэнцтва. Удала ўпісаўся ў гэту канцэпцыю і сімфанічны канцэрт у сталічнай філармоніі, якім адкрывалася маштабнае святкаванне 80-годдзя Беларускага саюза кампазітараў і дзе таксама гучала музыка нашага класіка.

Асабліваасцю канферэнцыі стала і ўключэнне ў яе майстар-класаў — не зусім звычайных, прысвечаных асабліваасцю дырыжорскай і рэжысёрскай працы над музычнымі спектаклямі. Сярод дакладаў былі не толькі непасрэдна пра творчасць А.Багатырова, але і пра яго оперы “У пушчах Палесся” і “Надзея Дурава”. Закрыліся самыя шырокія аспекты беларускай і замежнай музыкі — тым больш, што сярод удзельнікаў былі прадстаўнікі Літвы, Польшчы, Расіі, Украіны. Доктар мастацтвазнаўства, прафесар Вольга Дадзімава “звязала” разам дзве магутныя постаці — А.Багатырова і П.Чайкоўскага (апошні, дарчы, па тэорыі музыкі вучыўся ў выхадца з-пад Віцебска Мікалая Зарэмбы). Успамінамі пра Анатоля Васільевіча падзялілася ягоная пляменніца, музыказнаўца Алена Саламаха. Кандыдат мастацтвазнаўства Алена Лісава, якая толькі што вярнулася з навуковых чытанняў у рамках Міжнароднага фестывалю імя І.Салярцінскага, прывезла апошняе інтэрв’ю А.Багатырова, зробленае на яго радзіме ў Віцебску. Але самым, бадай, магутным па навуковай важкасці стаўся даклад рэктара БДАМ, доктара мастацтвазнаўства, прафесара Кацярыны Дулавай “Музычны тэатр як прадмет даследавання”, дзе былі акрэслены крытэрыі аналізу і ацэнкі музычна-тэатральных твораў.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Каляды 3...

Па ініцыятыве дыпламатычнай місіі Венесуэлы ў нашай краіне і пад эгідай Лацінаамерыканскага культурнага цэнтра імя Сімона Балівара пры Пасольстве Баліварыянскай Рэспублікі Венесуэла 12 снежня ў канферэнц-зале Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі адбудзецца культурная імпрэза, прымеркаваная да калядных святаў.

У яе праграме — канцэрт музычнага калектыва “Алі Прымера” і групы венесуэльскага фальклорнага танца “Еланда Марэна”, якія пазнаёмяць грамаду са святочнымі традыцыямі Лацінскай Амерыкі. У час імпрэзы адбудзецца запланаваная ў рамках міжнароднага праекта “Беларусь сёння” цырымонія перадачы калекцыі беларускіх кніг Нацыянальнай бібліятэцы Венесуэлы.

Дэкодар Шчукіна

Калекцыянер уражанняў як саўтар біенале

— **У тваіх работах, прадстаўленых у рамках праекта, героя не відаць, хаця ён прадугледжваецца...**

— Робячы партрэт, ты фатаграфуеш чалавека, а не самога сябе. А здымаючы прадмет, фатограф можа ў большай ступені праявіць уласныя адчуванні. Фатаграфуючы чалавека, ты фіксуеш яго выраз твару і форму вачэй, але абсалютна не разумееш, што насамрэч у яго наўме — можаш хіба здагадацца. Прадметы куды больш шчырыя — яны заўсёды такія, якія ёсць, крывадушнічаць ім не дадзена.

— **А калі іначай сфармуляваць пытанне: ці выяўляеш ты самога сябе ў гэтых прадметах?**

— Безумоўна. І сябе і яшчэ кагосьці: свой погляд на іншых людзей. Я пераношу аб’екты ў новае асяроддзе, наўмысна створаючы мною, але пры гэтым імі не маніпулюю. Проста здымаю, друкую — і ўсё. Нават кампазіцыйныя эфекты імкнучыся мінімізаваць. Змяшчаю прадмет у цэнтр увагі і прымушаю яго максімальна выказацца.

— **Серыя “Кінэстэтыка”, прадстаўленая ў рамках біенале, дазваляе адчуць, што кожная рэч для цябе — асабліва, прадметы становяцца сапраўднымі акцэрамі твайго спектаклю. Як ты ладзіш іх “кастынг”?**

— Я сам час ад часу пераймаюся гэтым пытаннем. Вельмі складана патлумачыць, чаму я выбіраю тую альбо іншую рэч — усё ад інтуіцыі, падсвядомасці. Уласна, вытокі гэтай серыі — у маім даўнім захапленні калекцыянаваннем. У дзяцінстве я збіраў усё запар — маркі, мадэлі самалётаў, караблі... Я думаю, гэтае хобі вынікае з памкнення некай сістэматызаваць і структурыраваць навокальны свет. І паступова яно перарасло ў калекцыянаванне ўражанняў і вобразаў. Потым я навучыўся увабляць іх у пастановачных фота. Гэта не фіксацыя ўнікальнага мо-

■ Тым часам

Прэзентацыя праекта “Кінэстэтыка” Андрэя Шчукіна, што прадстаўляў Беларусь на Маскоўскім біенале, адбудзецца і ў гомельскай Карціннай галерэі Гаўрылы Вашчанкі. Вернісаж на наступным тыдні — 12 снежня.

— Аналагавы здымач для мяне родны і блізкі — я на ім выходжу. Раней гэта была сапраўдная магія пераўтварэнняў. Што да прыныцаваасці... Яшчэ пару год таму адэпты “лічбы” і стужкі гарача спрачаліся паміж сабой, але цяпер, здаецца, гэтыя дыскусіі ўжо сціхлі. “Лічба” трывала заняла сваё месца, засведчыўшы ўласны прырытэт у вырашэнні многіх задач, але і аналагавая фатаграфія засталася — “для гурманаў”.

— **Але тая магія жыцця і мастацтва, якая ўражвала ў дзяцінстве, цяпер здаецца амаль недасяжнай. Нягледзячы на новыя тэхналогіі, вынік дасягнуць усё складаней...**

— Гэта так. Аднак для таго, каб дасягнуць вынік, трэба праявіць характар. У мастака могуць быць сотні задум, якімі ён будзе гучна хваліцца, але пакуль яны не рэалізаваныя, гэта ўсяго толькі задумы. Вось і фатографу важна давесці “паўфабрыкат” да завяршальнай стадыі: таго здымка, які яму прынамсі захацацца надрукаваць.

— **Аднак магчымасці “лічбы” спакушаюць многіх дасягнуць уражальных вынікаў без асаблівых намаганняў...**

— Думаю, справа тут нават не ў “лічбе” і яе распаўсюджанасці, а ў даступнасці тэхналогій публікацыі выяў. Бо калі я здымаю на стужку, потым даводзіцца праяўляць кад-

кацца да свайго глядача — нават нягледзячы на магчымасці Інтэрнэту.

— **Ці ўплывае на твае творы тое асяроддзе, у якім яны экспануюцца? Бо нават асвятленнем можна трохі змяніць акцэнты...**

— Фатаграфія мне падабаецца акурат тым, што экспазіцыйная прастора амаль на яе не ўплывае. Добры здымак не застанецца незаўважаным, нават калі ён будзе прадстаўлены ў выглядзе цэтліка на кардоннай скрыні. Калі раней фатаграфію, якая прэтэндуе на статус мастацкай, трэба было шукаць выключна ў музеях і галерэях, цяпер яна можа быць літаральна паўсюль. Розніца хіба ў тым, што здымак, змешчаны ў тым жа Сеціве — гэта проста здымак. А вось фатаграфія на сцяне галерэі — ужо прэтэнзія на аўтарскае выказванне. Адпаведна, у дадзеным выпадку мае быць і несувмерна большая адказнасць.

— **Ці захаваліся нейкія непаўторныя асаблівасці беларускай школы фатаграфіі, альбо глабалізацыйны працэс поўнаасцю яе паглынуў?**

— Спярша трэба разабрацца, чым з’яўляецца сёння беларуская фатаграфія і што ж такое фатаграфія сусветная. Я не ставіў перад сабой гэтых пытанняў і маю пэўныя сумневы адносна таго, ці ёсць на іх увогуле адказы. Я ведаю на Беларусі нямала цікавых аўтараў, а наколькі

— Думаю, сёння ўвогуле няма сэнсу дзяліць аўтараў па відах і жанрах. Ёсць агульнае паняцце “сучасны мастак” — без залежнасці ад спосабаў, якія ён выкарыстоўвае для выяўлення ідэй. Нешта я ўзяў у класікаў фатаграфіі кштальту Ірвіна Пэна альбо Ансела Адамса, нешта — з канцэптуальнага мастацтва...

— **А ці лічыш ты сябе сучасным мастаком?**

— Цяжка сказаць. Калі хтосьці мяркуе, што сучаснае мастацтва прызначана рабіць адкрыцці, тады я не сучасны мастак. Я не стаўлю перад сабой мэты нешта адкрываць, я проста выяўляю свае адчуванні. Зрэшты, я увогуле ўстрымаўся б ад адказу на гэтае пытанне. Хай мастацтвазнаўцы і куратары вырашаюць, сучасны я альбо салонны, альбо светла-фіялетавы. Гэта іх справа — займацца вызначэннямі. Мая функцыя іншая, і я стараюся яе выконваць з усёй адказнасцю.

— **Многія мастакі маюць уласнае крэда альбо маніфест. А якім чынам ты фармулюеш сваю звышзадачу?**

— Някая звышзадача ў мяне няма. Ёсць толькі жаданне сузіраць і дзяліцца ўбачаным ды адчутым. Уся прырода фатаграфіі — сузіральнасць. Паглядзеў, убачыў — і тут усё пачалося. Мне мала проста ўбачыць, карціць уступіць з гэтым прадметам у своеасаблівыя зносіны. Пабачыў, прасякнуўся, адлюстравай... Толькі папярэдне яшчэ пагуляўся з гэтымі сваімі ўражаннямі бы кошка з мышкай.

Аляксандр ЗІМЕНКА, кандыдат мастацтвазнаўства

Меркаванні “за”

Віталь КАРПАНАЎ,
лідар гурта “Дразды”:

— Мяне, безумоўна, радуе з’яўленне такога артыста, як Макс Корж, яго поспех і папулярнасць! Не скажу, што мне падабаецца кірунак музыкі, у якім ён працуе, але, прызнаюся, праслухаў многія песні Макса і паспрабаваў разгадаць, у чым сакрэт поспеху. Гэта тое, што звычайна называюць сумленнасць і шчырасць артыста, у якія паверыў слухач і прымерыў на сябе, пазнаў сябе ў песнях. І — прыйшоў у “Мінск-Арэну”, каб убачыць яшчэ тысячы аднадумцаў. “Дразды” не збіраюць вялікія залы, мы не папулярныя на ўзроўні тысячных аншлагаў, і, як паказвае практыка, эфіры на радыё і ТБ не даюць гарантыі аншлагаў.

Што будзе з Максам у далейшым — прадбачыць складана. У любым выпадку, я жадаю яму поспеху! Урэшце, Корж — не першы сучасны беларускі артыст, які дамогся папулярнасці на радзіме не з “дапамогай” Масквы або Кіева, а, як кажуць, знутры.

Павел ТАРАЙМОВІЧ,
гурт “Цягні-Штурхай”:

— Пра Макса я даведаўся толькі тады, калі ён сабраў мінскі Палац спорту, тады ж паслухаў яго альбом. Мне здаецца, гэта музыка пакалення ад 13 да 25 гадоў. Не магу аб’ектыўна ацэньваць яе, паколькі крыху старэйшы. Не буду шчырым, калі скажу, што мне спадабаліся ўсе яго песні, але нешта новае, цікавае, тое, што не пакідае абыякавым, у іх ёсць.

“Дабраахвотна зацягнуць такую колькасць суайчыннікаў на свой канцэрт беларусу атрымліваецца ўпершыню. І гэта — прэцэдэнт з’яўлення, нарэшце, мясцовага шоўбізу, які патрэбен людзям”.

Аншлаг на “Мінск-Арэне” сведчыць пра тое, што Корж патрапіў у кропку, ён спявае (ці, дакладней, чытае) аб праблемах сваіх аднагодкаў, “загортваючы” кампазіцыі ў сучасную “абгортку”. Рэп цяпер у модзе, а разам з удалымі песнямі і харызмай атрымалася сапраўдная бомба!

З вялікіх нашых выступаў адразу прыгадваецца канцэрт у Гродне недзе ў 2004-м, праўда, на гарадской плошчы, калі ў рамках мерапрыемства адной з радыёстанцый сабралася тысяч сорок гледачоў. А з білетных канцэртаў, наколькі я памятаю, самай вялікай пляцоўкай стаў Палац Рэспублікі ў 2007-м. На Палац спорту тады не замахнуліся. А мо дарма? Цяпер ёсць прыклад, да чаго трэба імкнуцца.

Пра будучыню Каржа складана казаць. Шмат што залежыць ад яго самога. Калі галава не закружыцца ад папулярнасці, то, мяркую, ён цалкам можа збіраць аншлагі, доўгія гады застаючыся топавым выканаўцам. Для гэтага патрэбны матывацыя і новыя песні.

Алекс ДЭВІД,
саліст, аўтар песень
гурта “Atlantica”:

— Можна, кагосьці тое здзівіць, але ў маім плэеры ёсць трэк Макса “Неба дапаможа нам” — песня, здольная выводзіць людзей на танцпол. Гэта self-made-артыст, якога заўважылі і дапамаглі стаць паспяховым. Ён малады, шмат у чым дзёрзкі, у яго трэндавая музыка, якая сёння лёгка становіцца папулярнай. Дастаткова паглядзець на таго ж Страмая — белгійскага рэпера. Каб я быў маладзейшы, напэўна, рабіў бы нешта ў гэтым кірунку.

Аншлаг на канцэрце Каржа ў Палацы спорту, а затым — у “Мінск-Арэне” кажа мне пра тое, што моладзь сёння не ў “тэлеку”, а ў сацыяльных сетках, яна стамілася ад традыцый, шаблонаў, шукае новае, невядомае. І дзякуй богу! Ці пайшоў бы я на канцэрт Макса? Мабыць, так. Энергія маладосці павінна быць і ў тых, хто старэйшы, як стымул працягваць рабіць добра сваю справу, у тым ліку.

Гурт “Atlantica” складана параўноўваць з Максам. Мы былі “дарослыя” ўжо на пачатку творчага шляху, але пазач не аказалася

Беларуская музычная тусоўка працягвае спрацаваць пра феномен Макса Каржа — 25-гадовага рэпера, які нарадзіўся ў Лунінец і сабраў у лістападзе аншлагавы канцэрт (13 тысяч гледачоў) у “Мінск-Арэне”. Пакуль заслужаныя і народныя артысты, на жаль, толькі мараць пра такую колькасць людзей на сваіх выступленнях, Корж, на рахунку якога два альбомы, з лёгкасцю, як, прынамсі, падаецца звонку, “рэкрутаваў” спачатку сталічны Палац спорту, а затым і найбуйнейшую закрытую канцэртную пляцоўку краіны. У чым жа загадка Каржа, калі яна ўвогуле існуе? З гэтым пытаннем мы звярнуліся да айчынных музыкантаў і прадстаўнікоў шоу-бізнесу, а яшчэ — да іх калегі з Украіны, таксама, дарэчы, нашага чалавека (колішні ды-джей і праграмны дырэктар на шэрагу мінскіх радыёстанцый).

Хто супраць

Феномен першага нашага артыста, які “ўзяў” “Мінск-Арэну”

Макса Каржа?

магутнага прамоўтара, здольнага маштабна раскруціць праект. Быў іншы час. Сёння “Atlantica” не мае эфекту навізны, а ён надзвычай важны. Так, многія любяць нашу музыку, слухаюць песні, часцяком нават не ведаючы, што гэта зроблена беларускімі музыкантамі. Але, на жаль, “ваў-эфекту” ўжо няма. Мы збіралі і збіраем пляцоўкі ўзроўню Канцэртнай залы “Мінск”, і сёння выступаючы на вялікіх open-air перад тысячамі людзей, але гэта не тое. Калісьці, дзесяць гадоў таму, нам прадказвалі лёс групы-аднадзёнкі, але — памыліліся. Асабіста я не хачу быць прадказальнікам адносна творчасці Макса Каржа: прынамсі, ён не стварае ўражання музыканта-аднадзёнкі і, на мой погляд, здольны змяняцца і эвалюцыянаваць.

Раман ЖЫГАРАЎ,
музыкант гурта “Akute”:

— Дабраахвотна зацягнуць такую колькасць суайчыннікаў на свой канцэрт беларусу атрымліваецца ўпершыню. І гэта — прэцэдэнт з’яўлення, нарэшце, мясцовага шоўбізу, які патрэбен людзям. Я рады гэтаму, а астатняе пакажа час.

“Аншлаг на канцэрце Каржа ў Палацы спорту, а затым — у “Мінск-Арэне” кажа мне пра тое, што моладзь сёння не ў “тэлеку”, а ў сацыяльных сетках, яна стамілася ад традыцый, шаблонаў, шукае новае, невядомае”.

Віталь ДРАЗДОЎ,
дырэктар радыёстанцыі
“Хіт-FM — Украіна”, генеральны
прадзюсар радыёхолдынга:

— Я быў нядаўна на ягоным выступленні ў Кіеве. Гэта пакуль не трынаццаць тысяч, а дзве-тры дакладна. Праз год-паўтара ён збярэ і ў Кіеве, і ў Маскве, і ў Санкт-Пецярбургу такія ж пляцоўкі, як “Мінск-Арэна”. Улічваючы, што ўкраінская прома-кампанія артыста, па сутнасці, не пачыналася, а рэклама канцэрта была вельмі слабенькая, ён займаў добры вынік на старце. Атрымліваецца, што цяпер вельмі патрэбны такі герой: сумленны, шчыры, трохі брутальны, часам — грубаваты, часам — пяшчотны, вельмі сучасны і вельмі “па-пацанску” правільны. Прыкладна такім сацыяльным феноменам быў пятнаццаць гадоў таму Сяргей Шнураў. З тых часоў шмат што змянілася, і ў запатрабаваным цяпер персанажы значна больш здаровага ладу жыцця і гэтак далей — ён цалкам адказвае трэндам сучаснага грамадства, у параўнанні з запягамі таго часу. Мяне толькі бянтэжыць, што ў другім альбоме Макс трохі звужыў сваю аўдыторыю. Вельмі шмат вайба (нізкочастотнага электроннага басовага гуку, які адначасова і саліруе, і вядзе рытмічную лінію), шмат даб-стэпу і яго вытворных. Аўдыторыя такой музыкі вельмі абмежаваная, хоць і добра “качае” залу.

Аляксандр САЛАДУХА,
спявак:

— Я рады за Макса, ён проста малайчына! Хлопец “забіў” усіх напавал, “парваў” публіку, “падарваў” шоў-бізнэс! Класна, што ў беларускай сучаснай музыцы з’явіўся такі выканаўца. На маёй памяці гэтак жа імкліва, адразу з аншлагаў, пачыналі “Ласкавы май”, Земфіра. А для мяне поспех Каржа — лішні стымул, каб сабраць у наступным годзе “Мінск-Арэну”, пра што я казаў раней. Да гэтага я зараз і рыхтуюся маральна.

Меркаванні ні “за”, ні “супраць”

Яўген АЛЕЙНІК,
кампазітар, музыкант,
прадзюсар гурта “Aura”:

— На жаль, блізка з творчасцю Каржа я не вельмі знаёмы. Натуральна, здзівіўся, калі ўбачыў на вуліцах горада афішы невядомага мне выканаўцы з канцэртм у “Мінск-Арэне”. Залез у Інтэрнэт і ўвёў у пошук “канцэрт Макс Корж”. У выніку, на першым радку стаяла спасылка на відэа з канцэрта ў маскоўскіх “Лужніках”, песня “Тралікі”. Я ўбачыў і пачуў фальшывае выкананне, няблізкі мне персанаж на сцэне, нерытмічную начытку вершаў, нецэнзурныя выразы і, уласна, закрыў відэа, бо дома — маленькі сын. Кажучы простаі мовай, гэта зусім не маё. А пра што сведчыць аншлаг? Як для фанатаў Макса Каржа аншлагі на Сару Конар і Лару Фабіян не гавораць ні пра што, так і для мяне аншлаг на яго канцэрце нічога не значыць. Але я рады, што ў выканаўцы з Беларусі столькі фанатаў. Чытаў у Інтэрнэце напаягрэсіўныя артыкулы, маўляў, “беларускія музыканцішкі — вось вам адказ, які “парваў” Беларусь!”. Гэта выклікае ўсмешку.

У творчым плане кожнага цікавіць толькі тое, што яму падабаецца ці, наадварот, — выклікае негатыў. У мяне асабіста творчасць Макса Каржа не выклікае эмоцыі. Але я разумю, чым ён зачэпіў гледачоў: яго пачуў лёгка выконваюцца пад гітару нават без базавых навыкаў ігры і спеваў, яго падача зразумелая самаму актыўнаму класу слухачоў — моладзі, а імідж усяляе бязмерную веру ў “позитив и клёвогопациана”.

Вядома, гурт “Aura” не збіраў такія залы. Наш самы вялікі сольнік — 1 500 чалавек. Аднак, да прыкладу, “Еўрабачанне” ў Дзюсельдорфе, на якім выконвалася мая песня, змясціла ў зале 40 000 чалавек. І вось містыка: ні адзін фанат Макса Каржа не ўспрыме слова “Еўрабачанне” сур’ёзна нават пасля таго, як аб’явіць, што аўдыторыя конкурсу складае каля 150 мільёнаў гледачоў. Гэта яшчэ раз даказвае, што аргументы не працуюць.

І яшчэ хачу вылучыць два пункты сваёй пазіцыі. Першы: рабі тое, што падабаецца. І, дарэчы, упэўнены, Корж з гэтым згодны. Другі: імкніся да прафесійнага майстэрства.

“Пра што сведчыць аншлаг? Як для фанатаў Макса Каржа аншлагі на Сару Конар і Лару Фабіян не гавораць ні пра што, так і для мяне аншлаг на яго канцэрце нічога не значыць”.

Меркаванні “супраць”

Як вы заўважылі, у нашай падборцы не прагучала ніводнага адназначнага меркавання “супраць”. Пра што гэта кажа? Можна, пра тое, што такія самадастатковыя, амбіцыйныя і, напэўна, у большай ці меншай ступені раўнівыя да чужога поспеху людзі, як артысты, прызналі ў маладым хлопцы відавочны талент? Так, выканаўца гэты — нішавы. Асноўная яго аўдыторыя — тыя, хто толькі пачынае прад’яўляць прэтэнзіі навакольнаму, радуецца самым простым рэчам, упадае ў дэпрэсію ад самай малой несправядлівасці, тыя, хто сам — нібы досыць чысты ліст паперы. Але Каржу ўжо 25. І герой песень Макса паступова сталее, набіраецца жыццёвага вопыту, адкрывае для сябе іншыя фарбы свету, ментальна развіваецца. Асабіста мне вельмі цікава, што будзе прамаўляць са сцэны артыст гадоў праз пяць, якім стане яго слухач? Хутка даведаемся, як Макс Корж распарадзіцца сваім талентам...

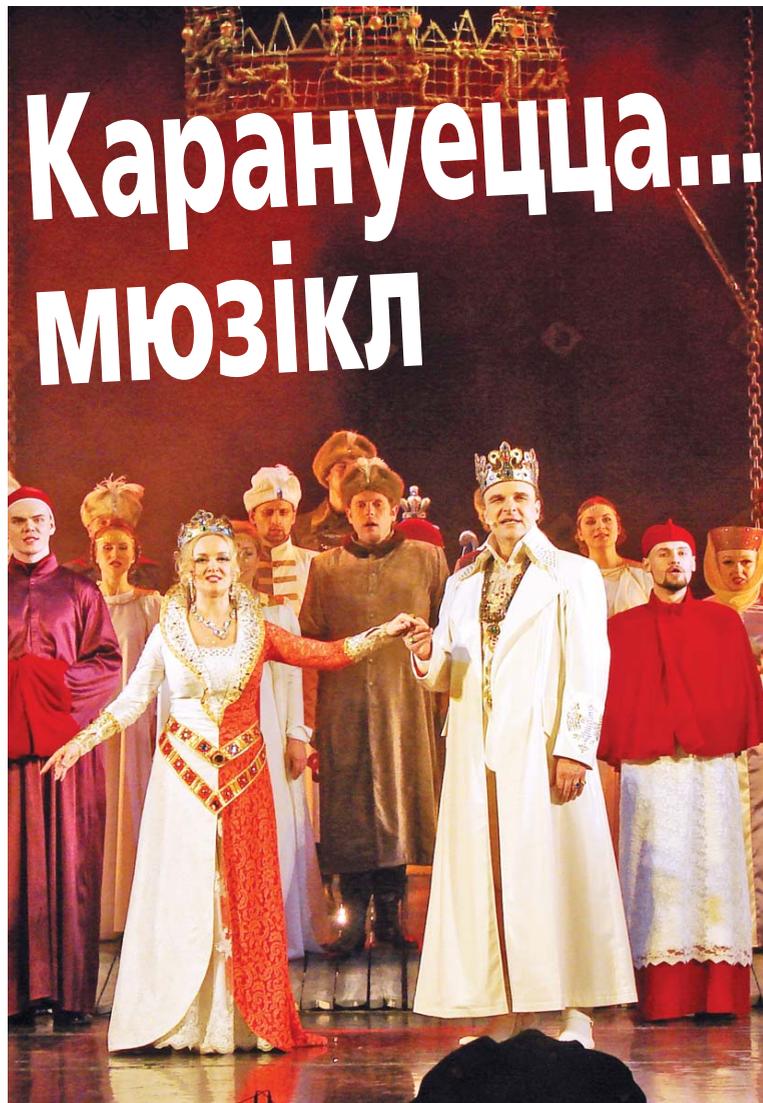
Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр выпусціў прэм'еру мюзікла Уладзіміра Кандрусевіча "Соф'я Гальшанская" ("Каханне і карона"). Ці можна ў яго герояў закахацца і ці не ўпадзе з іх карона ад погляду крытыкаў?

Са спектаклем публіка знаёміцца праз назву. Адно з іх, узятую на афішах у дужкі, пасля прагляду так і хочацца вынесці на першае месца, бо назва "Каханне і карона" цалкам адпавядае не толькі галоўнай ідэі пастаноўкі (маўляў, што ў жыцці галоўнае?), але і самой дилеме, адпаведнай эпосе романтизму і вырашанай у яго традыцыях: не трэба ўлады — пачуцці важней. Але з прыемным "бонусам": будзе каханне — з'явіцца і грошы. Ну проста паводле жыццёвай формулы, блізкай моладзі: усё і адразу. І згаданае адпавядае гістарычным фактам: стары кароль Ягайла пабраўся шлюбам з юнай Соф'яй Гальшанскай, якая нарадзіла яму трох сыноў.

Усё астатняе ў спектаклі (у тым ліку паэтычнае каханне) — нафантазіравана. Ёсць і адыходы ад хронік (дарэчы, хто ведае, ці праўда ў іх напісана). Паводле іх, Соф'я была заключана пад хатні арышт, а не ў вязніцу, суд вёў Вітаўт, а не Ягайла, і хаця жанчыну апраўдалі, сямейная ідылія не аднавілася. Дый Васіліса, хутчэй за ўсё, у рэальнасці перажыла сваю малодшую сястру... Так, сёння тэатральнае мастацтва ўсё больш імкнецца ў бок дакументальнасці і адыходу ад традыцыйнай трыяды "завязка — кульмінацыя — развязка". Але ў абраным жанры менавіта прыдумкі сцэнарыста, рэжысёра, паэтэсы Алены Туравай надаюць спектаклю імпульс і тэмпарытм.

Сюжэтнае рэчышча скроена ўдала. Ну ёсць там "дзіўнаватасці" нахштальт павальнага запою на Купалле (цікава, як бы ў такім стане хлопцы за дзеўкамі бегалі, а тыя потым нарадзілі здаровы прыплод?). Але — куды яшчэ паставіць гэты яркі нумар, што зрывае шквал апладысмантаў? Што ж да ваджэння казы, якое бывае на Каляды, дык лібрэтыст тут ні пры чым. Ётак жа, як і ў смешным "подзвігу" Ганча ў выглядзе двух баксёрскіх выпадкаў. А тое, што жонка не пазнае голасу люблага мужа, можна спісаць не толькі на традыцыйны камедыі дэль артэ, адкуль пераапрапанні перакачавалі ў камедыю становішчаў, але і на стрэс гераніні. У астатнім каханне псіхалагічна абгрунтавана: кожны — не такі, як усе, і цягнецца да такой жа моцнай асобы. Драматургія — як у прыгодніцкай меладрэме. І пры гэтым — у гармоніі з музычнай

Бамонд: опера, балет

І шукаецца таксама ён — нацыянальны!

архітэктонікай, яе лейтматыўнасцю, рэпрэзэнсцю ды іншым "цэментаваннем" формы. Размоўныя дыялогі — вельмі сціслыя, але белым вершам, што адсылае да Шэкспіра з яго жарсцямі і заўсёдным прынцыповым спалучэннем высокага і нізкага. Песенныя тэксты — трапныя, вобразныя, з запамінальнымі рыфмамі. Што яшчэ патрэбна? Можна, беларуская мова?

Двухмоўе спачатку бянтэжыць. Фальклорныя сцэны — па-беларуску. Філасофска-эпічнае абрамленне, што звернута непасрэдна да сучаснікаў, якія асэнсоўваюць свае каштоўнасці ды гістарычную памяць, — на дзвюх мовах. А "гісторыя каханне і рэўнасці" — па-руску. Праўда, разгадка вельмі простая: Алена Турава звычайна не піша па-беларуску. Замаўляць пераклад — амаль тое ж самае, што ствараць новае лібрэта. Не ўсе артысты, на жаль, добра валодаюць беларускай мовай, што чуваць нават па азначаных невялічкіх фрагментах. І глядзчы Музыка тэатра, як запэўнівае

жывога класіка беларускага мюзікла прасякнута спасылкамі на разнастайныя вядомыя крыніцы. Тое ж сола Алеся з хорам (Аляксандр Крукоўскі) асацыюецца са знакамітай мелодыяй Ісака Любана "Бывайце здаровы, жывіце багата!..", а па характары бліжэй да народнай песні "Чаму ж мне не пець?..". Спектакль так і хочацца назваць "папулярнай операй". Ён — крок наперад у параўнанні з ранейшымі ўвасобленымі мюзікламі аўтара ("Джулія", "Шклянкі вады", "Байкер"). У "Соф'і..." на музыцы пабудавана ўсё, прычым пераважаюць не асобныя нумары, а разгорнутыя, шматпланавыя сцэны з хорам (хормайстар — Святлана Пятрова), дзе музычны матэрыял не проста экспануецца, а актыўна развіваецца (праўда, амаль без кантраснай поліфаніі, якой аўтар карыстаўся раней).

Дырыжор Юрый Галас вельмі дыктоўна абдуоўвае партытуру, дбае пра суадносіны аркестравых груп і асобных пластоў, чуйна ставіцца да вакалістаў. Неаромантычную струнку спектакля адчуў і харэограф Уладзімір Іванюк. Але ў многія фрагменты просіцца новая пластычная лексіка, далёкая ад класікі і звыклага сцэнічнага фольку. Бо часам "прывітанне" ад музычных фільмаў 1970-х не спалучаецца з "драйвавай" энергетыкай ды сучаснасцю рытмаў, закладзеных кампазітарам. А падзел на класічныя па (станоўчыя вобразы) і сучасныя выбрыкі (злыя сілы) нагадвае колішнія штампы.

Затое рэжысёр Міхаіл Кавальчык парушыў усе штампы ўспрыняцця артыстаў тэатра. Многія з іх выступаюць у нязвыклых амплуа. Малады Шамхал Хачатурян, які раней скараў пераважна вакалам, дасягае ў ролі Блазна вяршынь глыбіннага пераўвасоблення. Прыроджаны комік Аляксей Кузьмін, які звычайна іграе людзей "несур'ёзных", паўстае клапатлівым алекунром Соф'і. Дзяніс Нямцоў, прыцягальна-"сонечны" нават ва ўвасобленні адмоўных персанажоў, тут літаральна патыхае "чорнай аўрай" каралеўскага канцлера. Наталля Гайда ператвараецца ў спяную Чарадзею-прачыцу. Яўген Ермакоў стварае не толькі лірычны, але і геранічны вобраз Ганча, закаханага ў Соф'ю.

З прызваным мэтрам Антонам Заянчкоўскім (Ягайла) прэм'еру спявала студэнтка Акадэміі музыкі Вольга Жалезская (Соф'я) — дыпламант сёлетняга Адкрытага конкурсу вакалістаў "Убельская ластаўка", што праводзіўся на базе тэатра. Ётых жа выканаўцаў мы бачылі на летнім "Балі ў Соф'і Гальшанскай" — прэзентацыі будучага спектакля ў Беларускім дзяржаўным музеі народнай архітэктуры і побыту, для якой чамусьці былі абраны не

самыя паказальныя нумары, што відавочна прайгравалі на фоне фрагментаў замежных мюзіклаў. Другі прэм'ерны паказ "Соф'і..." пабачыць мне не давалося. Шкада, бо ў ім былі заняты малады, але ўжо ўганараваны Віктар Цыркуновіч і сёлетняя выпускніца нашай Акадэміі мастацтваў Кацярына Мошчанка. Тое, што складаную партыю Соф'і даверылі пачаткоўцам, робіць гонар рэжысёру і тэатру, які прытрымліваецца найноўшай тэндэнцыі максімальнага амаладжэння трупы. Але ж глядзіш на Соф'ю — і ўяўляеш у гэтай ролі Маргарыту Александровіч, якую пастаноўшчыкі нечакана ўбачылі Васілісай...

У час прагляду прэм'еры так і хацелася паставіць імя гэтай гераніні у назву спектакля, замест Соф'і. Бо Лідзія Кузьміцкая надзвычай таленавіта і рознабакова перадала цяжкія псіхалагічныя ваганні неаднойчы падманутай дзяўчыны, якая пераадольвае спакусу стаць Лэдзі Макбет — і гіне. У сапрадна спявачкі прарэзаліся сакавітыя адценні мецца ў ніжнім рэгістры, а акцёрская ігра пераўзышла ўсе чаканні.

Цэнтральная постаць Васіліны аказалася падкрэсленай і багатымі сцэнічнымі стрыманымі. Мастак па касцюмах Таццяна Лісавенка імкнулася стварыць умоўнае Сярэднявечча — на мяжы з сучаснасцю і адначасова "казачнасцю". Але балетныя строі, асабліва ў спалучэнні з харэаграфіяй, выглядаюць "нафталінава".

Таго ж мігцення даўніны і сучаснасці, іх пераўвасоблення адно ў адно дасягнуў у сцэнаграфіі Андрэй Меранкоў — мінімальнымі, як заўсёды, сродкамі, уключаючы рознае асвятленне (Сяргей Азеран) і відэа з падзеямі розных эпох. Суперзаслона ў выглядзе таўшчэзнай жалезнай рашоткі, што ў даўніну выкарыстоўвалася на варотах, раптам пачынае нагадваць шматпаўрахоўнік. Выявы верхняй перагукаюцца з дзіцячым канём-качалкай, куды па чарзе садзяцца героі. Карона, якая ў пачатку спектакля вісіць пад каласнікамі, у фінале становіцца падобнай да адмысловай вазы з папараць-кветкамі. Рыцарскія мячы, падвешаныя там жа ў ваюнічых эпоздах, складуцца ў спіную каралеўскага трона. Саламяныя павукі ў народных сцэнах — нагадаюць мішэні. А само спалучэнне эпох — вымусіць задумацца пра далейшыя ўвасобленні нашай гісторыі. Можна, не толькі романтичнымі сродкамі. Ну не бывае "ўсё і адразу"! Асабліва ў пошуках нацыянальнага мюзікла...

Надзея БУНЦЭВІЧ

На здымку: Вольга Жалезская і Антон Заянчкоўскі (на першым плане) у сцэне з мюзікла "Соф'я Гальшанская". Фота Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА

Праект

Як пашырыць беларускую літаратуру ў сацыяльных сетках?

У Сеціве набірае папулярнасць сацыяльна-культурны праект "Litara-A". Яго сутнасць: у суполках сацыяльных сетак выкладваюць якаснае відэа з добрым музычным аздабленнем, дзе чытаюцца вершы на роднай мове. Пра "Litara-A" распавялі настаўнік беларускай мовы і літаратуры, мадэль Дзяніс БУРКО і кіраўнік студыі відэапрадакшны "Zvonka" Павел ДОЎНАР.

Пра ідэю

Павел ДОЎНАР: — У нашай краіне, наколькі ведаю, было некалькі падобных праектаў, але яны не набылі папулярнасць. На расійскіх тэлеканалах, напрыклад, ёсць пэўныя праграмы, дзе медыйныя персоны чытаюць вершы. Такія акцыі прымеркаваны да розных святаў. Мы ж хацелі зрабіць так, каб беларуская літаратура атрымала новы імпульс цікавасці з боку патэнцыйных чытачоў.

Дзяніс БУРКО: — Калісьці Аскар Уайльд сказаў, што раней літаратуру стваралі паэты і мастакі слова, чыталі чытачы, зараз жа

ствараюць чытачы — і, нярэдка, ніхто не чытае... Галоўная мэта нашага праекта — павысіць цікавасць людзей да набыткаў сусветнай і айчынай літаратуры. "Litara-A" — гэта літаратура па-беларуску, сярод якой — замежныя творы ў беларускіх перакладах. Напрыклад, запісалі відэа з вершам Роберта Бёрнса "Макферсан перад смяротным пакараннем" у перакладзе Язэпа Семяжона.

П.Д.: — Цяпер у праекце ўдзельнічае моладзь. Але плануем зацікавіць шырокую аўдыторыю, людзей сталага ўзросту. А форма падачы тэксту праз відэа, мяркую, больш выйгрышная для пашырэння беларускамоўнай літаратуры.

Д.Б.: — Мы таксама публікуем вершы ў суполцы, каб падпісчыкі не сумавалі, пакуль чакаюць чарговае відэа. Ёсць творы, якія людзі дасылаюць з прапановай іх агучыць. Чытаем літаратуру рознай скіраванасці і розных аўтараў. Ужо запісалі відэавершы Янкі Купалы,

Мастыхін

За штодзённымі клопатамі ды абавязкамі, бывае, няма калі паклапаціцца пра самога сябе, падумаць пра ўласнае здароўе. Жыве чалавек паўнавартасным жыццём, не шкадуе сябе на працы, мае кола сяброў ды творчыя планы, і раптам — хвароба...

Такая бяда здарылася з членам Беларускага саюза мастакоў Фёдарам (Францам) Ястрабам. Сёлета творцу споўнілася шэсцьдзесят. Азіраючыся назад, яму ёсць чым ганарыцца. Ястраб — арыгінальны жывапісец. Ягонья рэалістычныя работы з ухілам у дэкаратывізм радуюць вока дасведчанага гледача. У жывапісе мастак дасягнуў той мяжы, калі колер прывязаны да формы, але сутнасна з'яўляецца самадастатковым.

Свой творчы досвед ён перадаваў вучням. Фёдар Ястраб выкладаў у Беларускай дзяржаўнай універсітэце культуры і мастацтваў. У значнай ступені ягонымі намаганнямі наша Нацыянальная бібліятэка стала прэстыжнай выставачнай пляцоўкай, дзе грамада можа азнаёміцца з перспектывнымі кірункамі беларускага выяўленчага мастацтва.

Асабіста я ведаю Фёдара Ястраба з сярэдзіны 80-х. Не магу сказаць, што ведаю блізка, але дастаткова, каб мець меркаванне пра ягоную творчасць, інтэлект і арганізатарскія здольнасці. Я сустракаўся з ім на вернісажах, на абмеркаваннях выставак і іншых творчых сумоўях. У адрозненне ад тых мастакоў, якія засяроджаны на ўласных турботах, творчага ці побытавага характару, якіх не цікавіць жыццё за сценамі майстэрні, Фёдар Ястраб бярэ да галавы і сэрца ўсё, што адбывалася ў выяўленчым мастацтве і сумежных сферах. Яго, прынамсі, вельмі

хвалюе тая акалічнасць, што рынак, надаўшы творцу новыя магчымасці для самавыяўлення, разам з тым, рэальна пагражае прафесіяналізму ў мастацтве. Бо не кожны мастак, асабліва ў крытычным фінансавым стане, ахвочы пераконваць не надта адукаванага замоўцу, даводзіць яму сваю правату. Значна прасцей падладжвацца пад чужы густ. Можа з гэтай прычыны Ястраб і пайшоў ў галерэйна-выставачную справу — каб мець магчымасць углыбаць на сітуацыю: дапамагаць тым, чыя творчасць вартая грамадскага розгаласу і маральнай падтрымкі. Асабліва калі гаворка ідзе пра маладыя таленты, якія яшчэ не маюць трывалых арыенціраў у мастацтве і жыцці.

Калі ў чалавека ёсць талент, ён адбіваецца ва ўсім. Мастак Фёдар Ястраб піша вершы. І, далібог, яны не горшыя за ягоныя карціны. Зрэшты, ён добразычлівы і кантактны чалавек. Гэтыя якасці характару дазваляюць яму добра выконваць сваю працу на пасадзе загадчыка галерэйна-выставачнага аддзела Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. Ён з тых людзей, чый плён працы — відавочны, а вымушаная адсутнасць у культурным працесе — заўважная.

Фёдар Ястраб хварэе на бакавы аміятрафічны склероз. Гэта доволі рэдкае нейралагічнае захворванне. Штогод выяўляюцца адзін — два выпадкі на сто тысяч чалавек. У Беларусі такі дыягназ маюць 12

Грамадою...

Ф.Ястраб. "Жоўты краявід".

Ф.Ястраб. "Легенда".

асоб, у суседняй Расіі — 600. Хвароба лічыцца невылечнай, але добры нагляд і пэўныя медыцынскія працэдуры могуць падоўжыць людзям жыццё. Зразумела, што на гэта патрэбны грошы... Цяпер Фёдару Адамавічу цяжка размаўляць і хадзіць. Сродкі патрэбны для таго, каб адправіць мастака ў замежную клініку.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Адкрыты дабрачынны рахунок ў філіяле № 529 ААТ "Беларусбанк": г. Мінск, праспект Незалежнасці, 56; УНП 100348175; МФО 153001720

— беларускія рублі — транзітны рахунок № 3819382100776 на дабрачынны рахунок № 000051 у аддзяленні № 529/127, бестэрміновы;

— долары ЗША — транзітны рахунок № 3819382102596 на дабра-

чынны рахунок № 000052 у аддзяленні № 529/127, бестэрміновы; — еўра — транзітны рахунок № 3819382102596 на дабрачынны рахунок — № 000053 у аддзяленні № 529/127, бестэрміновы;

— расійскія рублі — транзітны рахунок № 3819382102569 на дабрачынны рахунок № 000054 у аддзяленні № 529/127, бестэрміновы.

Прызначэнне плацяжу: для залічэння на дабрачынны рахунок на імя Ястраб Ірыны Мікалаеўны для лячэння Ястраба Франца Адамавіча.

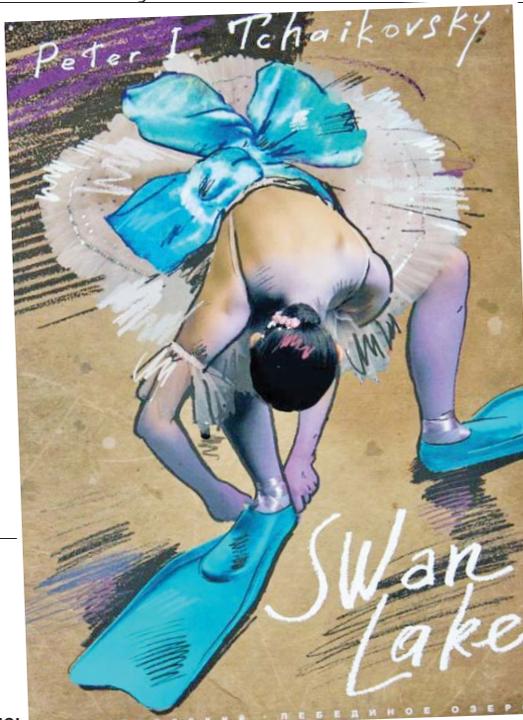
У Інтэрнэце таксама адкрыты электронныя кашалькі плацежных сістэм: Webmoney: WMID 423670940515; Easyway: 48305348 на імя Ястраб Ф.А.

Фестываль

Некалькі стужак былі прадстаўлены пад час Фестывалю ізраільскага кіно ў Мінску цягам гэтага тыдня. Сярод іх — камедыяная меладрама "Мана ва ўратаванні", якая стала ўдзельнікам 62 Берлінскага кінафестывалю.

Выстаўка

У адным з бліжэйшых нумароў чытайце пра нацыянальную школу плаката, прадстаўленую на выстаўцы ў сталічным Палацы мастацтва!

■ Тым часам

Днямі завяршыўся VII Конкурс студэнцкіх фільмаў сярод ВНУ "Відэарадыус БНТУ". З шэрагу прадстаўленых на конкурс стужак, а гэта 130

работ трынаццаці устаноў усёй краіны, для паказу і глядацкага галасавання было адабрана дваццаць шэсць. Студэнцкую творчасць ацэньвала кампетэнтнае журы, у складзе якога прадстаўнікі факультэта экраннага мастацтваў Акадэміі мастацтваў, прадстаўнікі "Майстэрні сацыяльнага кіно" і творчага цэнтра "Майстэрня" Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы. У рамках конкурсу праводзіліся адукацыйныя кінафорумы і закрытыя паказы. Дэманстрацыя фільмаў, адзначаных дыпламамі, адбылася ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. Сярод лепшых студэнцкіх работ: "Не хавайцеся ад беларускага" Канстанціна Вераб'я (БНТУ), "The Cinema" Юрыя Капаткова (ГДУ імя Ф.Скарыны), Гран-пры ўзяла стужка "Адпусці" студэнта БНТУ Міхаіла Бондара.

Проста праз відэа

Максіма Багдановіча, Алеся Гаруна, Максіма Танка, Ларысы Геніюш, Яўгенія Янішчыц, Дануты Бічэль-Загнетавай, Анатоля Сыса...

Пра рэальную прастору

П.Д.: — Плануем прэзентацыю праекта. Зараз думаем над формай: як да яе падысці, каб зацікавіць людзей, прыцягнуць айчынных аўтараў, магчыма, знайсці нейкія новыя кантакты для супрацоўніцтва. Глядзіш, раптам прыйдзе кіраўнік Мінскага метрапалітэну і скажа: "Нас зацікавіў ваш праект — такі сацыяльны, круты. У нас беларуская мова ў метро гучыць і вы па-беларуску чытаеце — давайце сябраваць...". Ці мы да яго падамося...

Д.Б.: — Памятаю, у пецябурскім метро бачыў чатырохградкоўі знакі аўтараў, таго ж сярэбра-

нага стагоддзя рускай паэзіі, штосьці такое было і ў нас з купалаўскімі вершамі. Мяркую, "Litara-A" — культуралагічны праект, які можна таксама вынесці па-за межы Сеціва...

Пра рэгіёны

Д.Б.: — Гэта павінны быць не толькі сталічныя жыхары, хочацца, каб да ініцыятывы далучыліся і іншыя гарады. Напрыклад, нядаўна са сваім відэа да нас звярнуўся хлопец з Магілёва.

П.Д.: — Тут пытанне толькі ў тэхнічных момантах, аднак зараз амаль у кожнага ёсць твая ж ноўтбукі з вэб-камерамі або смартфонамі... Можа, такое відэа будзе і не лепшай якасці, але калі чалавек добра, пранікнёна прачытае літаратурны твор, дык чаму б і не? У планах — сабраць вялікую колькасць людзей,

якія паўдзельнічалі б у праекце: ад дзіцяці, што пайшло ў школу, да бабулі і дзядулі з вёскі...

Пра мясціны

П.Д.: — Калі ствараем відэа, шукаем адпаведнае месца для здымак, спрабуем зрабіць так, каб усё перадавала атмасферу верша. Магчыма, надалей будзем рабіць кадры з гістарычнымі мясцінамі на фоне. Ёсць адзін верш, які хочам прачытаць на руінах Навагрудскага замка, але пакуль мы туды не даехалі...

Д.Б.: — Беларусь насычана адметнымі мясцінамі, мо ў перспектыве будзем рабіць запісы, "прывязаныя" да іх. Можна здымаць у той жа коласаўскай Мікалаеўшчыне або купалаўскай Вязынцы... Пакуль што гэта ідэя, але менавіта так добрыя рэчы і нараджаюцца.

Пра далейшае

П.Д.: — Яшчэ плануем стварыць календар знакавых дат, угодкаў і да іх прымяркоўваць відэа: каб да пэўнага свята было апублікавана некалькі відэавершаў.

Д.Б.: — Таксама на перспектыву — супраца з Літаратурным музеем Максіма Багдановіча. Гэта пакуль не дакладна, але з намі скантактавалася жанчына, якая супрацоўнічае з установай, і зараз мы абмяркоўваем праект: плануем зняць відэа ў музеі з яго супрацоўнікамі, прымеркаванае да 100-годдзя з часу выхаду "Вянка"...

Занатавала Вольга НАВІЦКАЯ
На здымаках: удзельнікі праекта "Litara-A".

Зрэз абласнога цэнтра: эканоміка

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 3.)

— Са спонсарамі сябруеце?

— Я не веру ў светлыя памкненні нашых буйных бізнесменаў, — працягвае Міхаіл Шавель. — Ва ўсякім разе, ніхто з іх нам сваю дапамогу не прапаноўваў — занадта далёкія яны ад Тэатра лялек. Не веру і ў душэўныя парывы прыватных прадпрыемстваў, калі іх толькі не папросіць дзяржаўныя інстанцыі нешта праспансараваць.

— А калі скончыцца рэканструкцыя памяшкання?

— Яна павінна была пачацца яшчэ ў 2007 годзе, але па факце пачалася ў 2010-м, прычым з 1 красавіка 2011-га па 1 студзеня 2012-га з-за адсутнасці фінансавання працы не вяліся. Складаны аб'ект у гэтым сэнсе, але я спадзяюся, што ў наступным годзе яго здадуць. Калі ён будзе выглядаць так, як запланавана, то горад атрымае ўнікальны будынак, які можа стаць адной з візітных картак Брэста...

“Акулы” таксама тонуць?

Ну што ж, выпраўляюся я да “акул капіталізму”, у чыіх душэўных парывах так сумняваецца дырэктар Тэатра лялек. Брэсцкая мастацкая галерэя ТДА “БелАрт”, якая летась адзначыла 20-годдзе дзейнасці, напэўна, адна з першых прыватных устаноў культуры ў Беларусі. Пляцоўка сумяшчае ў сабе, уласна, галерэю, краму, якая гандлюе творами сучаснага жывапісу, графікі, скульптуры, прадметамі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, а таксама займаецца культурна-асветніцкай дзейнасцю. Любы можа прапанаваць сюды на рэалізацыю мастацкі твор, выкананы ім самім. Заробак галерэі ў дадзеным выпадку — гандлёвая нацэнка да ўзгодненай з камітэнтам цаны. Сам мастак галерэі нічога не плаціць. Ва ўстаноўленыя дні творца прыходзіць у “БелАрт” і, калі праца прадалася, яму выплачваюцца грошы. У адваротным выпадку можа забраць яе альбо пакінуць, але пры доўгатэрміновай незапатрабаванасці працу чакае паступовая ўцэнка.

Нязменны дырэктар галерэі Людміла Крапіўная сустрэла мяне не ў самым лепшым настроі...

— Калісьці мы вельмі нядрэнна жылі: у дзень прадавалася пяць — шэсць карцін, не ўлічыўшы драбніцы — кераміку, біжутэрыю, сувеніры, мастацкія матэрыялы. Цяпер жа за тыдзень рэалізуюцца адна — дзве работы. Гэта паказчык не таго, што жывапіс стаў горшым альбо людзі не цікавяцца прыгожым, гаворка хутэй пра ўзровень іх дабрабыту.

У Брэсце — пра аўто за платныя паслугі, “акул капіталізму” і “не ўсе магчымасці”

Такім пасля рэканструкцыі стане Брэсцкі тэатр лялек.

■ Не простыя візаві...

Брэстчына ганарыцца многімі вядомымі землякамі, народжанымі тут, а таксама тымі, якія жылі калісьці і якія пражываюць сёння на яе тэрыторыі. Траіх з іх мы папрасілі выказацца на тэму, што цікавіла нас у рамках дадзенага артыкула.

Мікалай КУЗЬМІЧ,

мастак-ювелір, заслужаны дзеяч мастацтваў краіны:

— Прызнаюся, што не вельмі часта бываю ў музеях, але калі зноў заходжу ў тое месца, дзе быў адносна нядаўна, бачу, што экспазіцыі мяняюцца. Адпаведна, установа валодае нейкімі сродкамі. Я магу ацэньваць, наколькі музеі падтрымліваюцца ў годным стане, праходзячы па вуліцы. А Мемарыяльны комплекс “Брэсцкая крэпасць — герой” наогул пакідае ашаламляльнае ўражанне!

Юрый САТЫЛЬСКИ,

лідар гурта “Дай дарогу!”:

— Я больш кантактую з мастакамі і не скажу, што матэрыяльна яны сябе адчуваюць добра. Як яны кажуць, іхнія творы мясцовыя галерэі і музеі закупляюць рэдка, плаціць пры такіх закупках няшмат, таму многія спрабуюць прадаваць карціны турыстам-замежнікам. Зрэшты, і з гэтым неяк тугавата. Часам наведваю тэатры. Радуе, што білеты ў іх каштуюць не надта дорага. Адзначу, брэстчане ў тэатры ходзяць!

Уладзімір НАВІЦКИ,

загадчык аддзела каментатараў і падрыхтоўкі тэматычных праграм Дырэкцыі спартыўнага вяшчання Белтэлерадыёкампаніі:

— На жаль, я рэдка бываю на радзіме. У апошні час прыязджаю ў Брэст толькі каментатараў футбольных матчы: у горадзе знаходжуся дзве гадзіны да гульні, потым само спаборніцтва, пасля сабраўся ды з’ехаў. Сэрца, душа просяць затрымацца тут даўжэй, але... Так што зрабіць пэўныя высновы пра тое, як сябе адчуваюць у фінансавых адносінах агмені брэсцкай культуры, не магу.

Нават найбуйнейшыя брэсцкія кампаніі, якія раней пастаянна рабілі закупкі ў галерэі, сёння вельмі рэдка што-небудзь бяруць. Да таго ж, на падобных прадпрыемствах цяпер існуе ліміт на набыццё падарункаў, у тым ліку — твораў мастацтва.

— А што з дабрабытам самой установы?

— Пэўны час таму страцілі ўсе нашы сродкі ў банку, які збанкрутаваў. Але хоць мы і стратнае прадпрыемства, падаткі і “камуналку” плацім спраўна і ў тэрмін. Праўда, калі ўсе нашы камітэнтны запатрабуюць выплаціць ім грошы, прагарым умомант. Таму выживаем за кошт чарговасці: прадаліся працы — за частку іх з кімсьці расплаціліся, а іншыя чакаюць свайго часу. Адрозніваць усімі мы разлічыцца не можам, таму што атрыманыя сродкі ідуць на аплату арэнды, на падаткі. Заробкі ж у нас — мізэрныя: каб наш бухгалтар атрымліваў паболей, я асабіста сябе аформіла на паўстаўкі — пенсія неяк дапамагае трымацца. Акрамя мяне і бухгалтара ў галерэі працуюць эканаміст (стаўка) і адзін прадавец (паўстаўкі). Са студзеня,

боку дзяржавы толькі кінатэатры і тэатры. Галерэі, а тым больш прыватныя, — не. Зрэшты, гарадскія ўлады пайшлі насустрач: арэндную плату нам павінны паменшыць на мільён... Сумна вам стала? Давайце я нашы альбомы пакажу...

І потым мы гарталі з Людмілай Пятроўнай альбомы з выразкамі з газет, фрагментамі буклетаў, якія распавядаюць пра ўстанову і тых, мастакоў, каму галерэя дала пуцёўку ў свет вялікага мастацтва: гісторыю сваёй фірмы вядзе сама яе дырэктар. Праўда, гісторыя гэтая можа ў любы момант абарвацца...

Я нават аддалена не эканаміст і не спецыяліст па напісанні законаў, але, як мне здаецца, неяк больш уважліва, па-добраму, калі жадаеце, варта дзяржаўным інстытуцыям уваходзіць у становішча тых грамадзян і ўстаноў, хто на справе кадыма сваю любоў да роднай краіны. Пажадана, каб у кантэксце найперш (або — “ўсяго толькі”?) культуры. Урэшце, ці мае значэнне форма ўласнасці прад-

Апекуны і спонсары:

хутэй за ўсё, у штаце дзевяццаць пакінуць двух чалавек. Сама стану за прылавак.

— Даруйце, і навошта вам тады ўсё гэта трэба?

— Таму што тут сабраліся, скажам так, дзівакі, на якіх і трымаецца свет. У мяне няма ні дачы, ні машыны, ад бацькоў дасталася маленечкая кватэрка. Па адукацыі я архітэктар і дызайнер, усё жыццё займалася дэкаратыўна-прыкладным мастацтвам і люблю сваю справу. І хто тады, калі не я? З іншага боку, нас чакае ліквідацыя: калі прыватнае прадпрыемства тры гады з’яўляецца стратным, яго зачыняюць. Такі закон.

— Арэндная плата высокая?

— 4 мільёны 800 тысяч рублёў. Яшчэ 2 мільёны — ацяпленне. Плюс — электрычнасць і вада. Усяго ў месяц набягае каля 8 мільёнаў рублёў. І падаткі яшчэ. А лгатуюцца ў гэтых адносінах з

прыемства, калі яго мэта — любоў ды мэтанакіраванае прасоўванне нашага мастацтва, а не набіванне ўласнай кішэні выключна для звышпрыбыткаў...

Ужо ідуць да наступнага пункта майго маршрута, падумаў, а няўжо ж мы ўсе сапраўды уздыхнем з палёгкай, калі такая галерэя “загнецца”, калі ў арандаванае ёй памяшканне заедзе чарговая міні-крамка, калі мастакі перакваліфікуюцца ў менеджараў сярэдняга звяна? Як бы тады зусім не згубіць нашых Шагалаў...

Паў-Еўропы — і часам за свае сродкі...

Узняў мяне настрой дырэктар Гарадскога цэнтра культуры Аляксандр Мацавіла.

— Фінансуюць нас са сродкаў гарадскога бюджэту нядрэнна, — задаволены Аляксандр Юльянавіч. — Толькі на рамонт дыскатэкі

На людным месцы

Анімацыя, гук, фон...

Напрыканцы лістапада ў Васілішкаўскай сельскай бібліятэцы прайшла прававая медыя-гутарка. У ёй прынялі ўдзел пяцікласнікі мясцовай школы.

ВАСІЛІШКИ

— Пяты клас абралі невыпадкова, — тлумачыць загадчыца ўстановы Лідзія Корсак, — гэта, на наш погляд, самы аптымальны ўзрост для тлумачэння дзіцяці яго правоў, абавязкаў перад грамадствам.

Медыя-гутарка прайшла ў чытальнай зале. Бібліятэкары прадставілі і растлумачылі асноўныя палажэнні Канвенцыі аб правах дзіцяці. Былі прэзентаваны таксама спецыяліза-

ваныя інтэрнэт-рэсурсы для дзяцей.

— Такая форма мерапрыемства прадугледжвае наяўнасць ілюстрацыйнага матэрыялу, — распавядае Лідзія Корсак. — Дзяцей цяжка ўтрымаць на месцы, а выкарыстанне анімацыі, гукаў, фонавай музыкі дапамагае ім сканцэнтравана.

Бібліятэкар для школьнікаў — сябра і дарадца. Таму гутарка была вельмі шчырай. Большая палова прысутных школьнікаў — пастаянныя карыстальнікі бібліятэкі. Мы паведамілі ім пра новыя паступленні ў дзіцячы фонд. Жадаючыя запісаліся ў чытачы.

Вераніка КРЫВУЛЕЦ,
бібліятэкар Васілішкаўскай сельскай бібліятэкі

Зімовы сад на рок-арэне

У Нацыянальным цэнтры мастацкай творчасці дзяцей і моладзі адбылася выстаўка лепшых работ Рэспубліканскага конкурсу дзіцячай творчасці “АрхНавацыя-2013”.

МІНСК

Да яго арганізацыі спрычыніліся згаданая ўстанова, міністэрствы архітэктуры і будаўніцтва, а таксама — адукацыі. Спаборніцтва юных талентаў зладжана, найперш, з мэтай спрыяння патрыятычнаму выхаванню падлеткаў праз знаёмства з лепшымі ўзорамі беларускага дойлідства.

Да таго ж, фармат конкурсу даваў магчымасць паспрабаваць сябе ў галіне праектавання на ўзроўні эскізнага ўвасаблення ідэй ды такім чынам зрабіць першы крок у прафесію архітэктара. Удзел у творчым спаборніцтве узялі навучэнцы 270 устаноў адукацыі — выхаванцы школ мастацтваў і мастацкіх студый з усяёй Беларусі.

Тэмы конкурсу — “Беларуская архітэктурная гармонія: ад вытокаў да сучаснасці”, “Вуліца майго дзяцінства”, “Архітэктурныя фантазіі”. Журы разгледзела жывапісныя і графічныя работы, фатаграфіі і макеты. Лепшыя з іх прапанаваны ўвазе грамады. Пераможцаў — 14, прызёраў — 22. Юных мастакоў натхнялі шэдэўры беларускага дойлідства, такія як Мірскі замак і палацкая Сафія. А вопыты праектавання прадэманстравалі агульную дасведчанасць юных мастакоў у актуальных урбанізацыі.

Асабіста мне запомніўся макет жыллёвага комплексу “Зімовы сад” Уладзіслава Мядзведзева са Светлагорска і сцэнічная пляцоўка “Рок-Арэна” мінчанкі Дар’і Завадскай. Добрае валоданне жывапіснай і графічнай тэхнікамі прадэманстравалі Таццяна Шмыга з Гродзеншчыны (акварэль “Вуліца майго дзяцінства”) і Юлія Мятла з Віцебска (малюнак “Ля старога горада”). Магчыма з імі або з іншымі адзначанымі ўдзельнікамі “АрхНавацыі” мы неўзабаве сустрэнемся як з дыпламаванымі спецыялістамі культурнай сферы.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

■ Дзелавае размова

І фінальнай кропкай майго "культурнага маршруту" па горадзе стаў Брэсцкі аблвыканкам, а дакладней яго Галоўнае ўпраўленне ідэалагічнай работы, культуры і па справах маладзі.

Начальнік Аляксандр Цыральчук, скончыўшы ў 1983 годзе Пінскі сельгастэхнікум, паступае ў Гродзенскі сельскагаспадарчы інстытут, дзе амаль адразу ж пачынае шчыльна займацца камсамольскай працай. Прайшоўшы ўсе пачатковыя кар'ерныя прыступкі на гэтым шляху, адслужыўшы ў арміі, ён вучыцца ў Вышэйшай партыйнай школе, затым у Беларускай дзяржаўнай універсітэце, дзе атрымлівае спецыяльнасць "Палітолаг. Выкладчык паліталогіі і сацыяльна-палітычных дысцыплін". Потым — чарада розных пасадак, а ў ліпені гэтага года Аляксандр Аляксандравіч узначальвае згаданую вышэй структуру.

— Дык колькі, Аляксандр Аляксандравіч, у 2013 годзе ўжо атрымалі і яшчэ атрымаюць сродкаў з бюджэту ўстановы культуры Брэста і ўсёй вобласці?

— Звыш 420 мільярдаў рублёў — і гэта вельмі добрая сума. У яе ўваходзяць заробатная плата рабочых і служачых, грошы на набыццё прадметаў забеспячэння ды расходных матэрыялаў, абсталявання і іншых асноўных сродкаў,

На добрыя грошы — давайце ідзі!

аплата паслуг сувязі, транспартных і камунальных паслуг, фінансы, накіраваныя на капітальнае будаўніцтва і рамонт ды іншае.

— І пра што сведчыць названая вамі сума?

— Пра тое, у прыватнасці, што не варта агулам крытыкаваць нашу дзяржаву, калі яна ўводзіць, да прыкладу, платныя паслугі за тое, што раней людзям даставалася бясплатна. Не можа дзяржава ўсё цягнуць на сабе, датуючы розныя галіны направа і налева. Але пра культуру яна ніколі не забывае і, як можа, дапамагае ёй.

— Вы задаволены тым, як дзяржаўныя арганізацыі зарабляюць пазабюджэтныя сродкі?

— Збольшага, так. Калі я сустракаюся з іх кіраўнікамі, кажу ім: "Не глядзіце на тое, як было ў Савецкім Саюзе — гэтага ўжо не будзе. Не будзе нават таго, што было ў 2000-м годзе. Жывіце заўтрашнім днём, годам 2015-м, 2020-м... Не сядзіце, не чакайце, прыдумляйце, давайце ідзі! А мы будзем вас падтрымліваць". І мы падтрымліваем.

— Ці ўсе магчымасці выкарыстоўвае дзяржава для прыцягнення грошай у культуру?

— Мяркую, што не ўсе. Гэта тычыцца таго, што звязана з наведваннем нашых аб'ектаў культуры, гісторыка-культурнай спадчыны. Я не ўпэўнены, што турызму сёння надаецца столькі ўвагі, колькі ён заслугуе. Бо гэта патэнцыйна велізарныя грошы, якія пайшлі б і на культуру.

— Для вас як для дзяржаўнага служачага не існуе розніцы — дзяржаўная ўстанова культуры ці прыватная, калі яна працуе на карысць сферы?

— Натуральна! А з чым звязана такое пытанне?

— У прыватнай галерэі "БелАрт" наракаюць на занадта высокую арэндную плату, якую даводзіцца аддаваць за памяшканне. Маўляў, да якіх бы прадстаўнікоў улады яны ні звярталіся са сваёй праблемай, па вялікім рахунку, бадай нідзе дапамагчы ім не змаглі...

— Адкажу вельмі проста. У мяне на прыёме ніхто з "БелАрт"у не бываў. Няхай прыходзяць, паглядзім, чым зможам дапамагчы.

— Дырэктар Брэсцкага тэатра Ялек хвалюецца, ці скончыцца ў 2014 годзе рэканструкцыя і абнаўленне роднага памяшкання тэатра...

— У наступным годзе будаўнікам трэба будзе асвоіць удвая больш сродкаў на рэканструкцыю, чым у бягучым — каля 25 мільярдаў рублёў. І я не бачу прычыны для празмернага хвалявання. Укласціся ва ўстаноўленыя тэрміны, я мяркую, цалкам рэальна.

■ Крыху статыстыкі

У 2013 годзе на рэканструкцыю Брэсцкага тэатра лялек выдзелена больш за 12,5 мільярда рублёў; будынка па вуліцы Савецкай пад Дзяржаўную ўстанову дадатковай адукацыі "Дзіцячая харэаграфічная школа мастацтваў імя Пагодзіна" — 3 мільярды 200 мільёнаў; на капітальны рамонт будынка Археалагічнага музея "Бярэсце" (філіял Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея) — 2 мільярды 500 мільёнаў; выставачная залы па вуліцы Савецкай — 1 мільярд 300 мільёнаў; на мадэрнізацыю Брэсцкага акадэмічнага тэатра драмы і музыкі — 2 мільярды 500 мільёнаў.

Ці ёсць культурны "ўнісон"?

мы атрымалі 1,5 мільярда рублёў, прыблізна столькі ж — на новы сцэнічны комплекс для выступленняў на вуліцы. З абласнога бюджэту 2 мільярды выдзелены на закупку гукавога абсталявання. У Дзяржаўнай установе "Брэсцкі гарадскі цэнтр культуры" працуе больш за трыццаць творчых калектываў — харэаграфічных, вакальных, джазавых, эстрадных, фальклорных, харавых — і гэтак далей. Вельмі дорага абыходзіцца нам іх касцюміраванне: скажам, для пастаноўкі аднаго танца на касцюмы, абутак, рэквізіт патрабуецца 100 — 200 мільёнаў рублёў. 5 мільёнаў каштуе касцюм на хлопчыка з хору. Вядома, усе ансамблі адначасова забяспечыць адзеннем мы не можам, апрача таго іх па чарзе — штогод па некалькі калектываў.

— Чым сама ўстанова на "пражыццё" зарабляе?

— Аказваем больш за 20 відаў платных паслуг насельніцтву.

Асноўнымі крыніцамі пазабюджэтных даходаў з'яўляюцца дыскатэка, платныя самаакупныя студыі, арэнда гукавой і відэаапаратуры, сацыяльна-творчыя заказы, канцэрты, паслугі пасажырскіх аўтобусаў... Ансамблі нашы пастаянна гастралююць ў горадзе, па вобласці, па рэспубліцы. Вядучыя творчыя калектывы — ансамблі танца "Радасць" і "Надзея", народная харавая капэла настаўнікаў, ансамблі "Рамонкі", "Мілавіца", "Маленькі прынц" ды іншыя — хоць бы раз у год выезджаюць на фестывалі і конкурсы, якія праводзяцца ў Беларусі ці замежжы — Чэхія, Польшчы, Балгарыі, Францыі, Грэцыі, Марока, Расіі, Украіне. Крыніцы фінансавання іх паездак — гэта, часткова, сродкі, якія атрымлівае ГЦК ад платных паслуг (пазабюджэт), часткова — з бюджэтных крыніц, ёсць спонсарскія грошы і тыя, што ўкладаюць у сябе самі ўдзельнікі калектываў.

Пасля абнаўлення экспазіцыі Брэсцкі абласны краязнаўчы музей прапануе інтэрактыўныя прынады для турыста. Скажам, магчымасць зрабіць адбітак на старадаўнім друкарскім станку.

— А чаго вам не хапае?

— Хацелася б мець вялікую канцэртную залу. Ёсць яе праект на 1200 месцаў, але пакуль усё ўпіраецца ў фінансаванне будаўніцтва.

Ці апякуе апякунскі?

А Брэсцкі абласны краязнаўчы музей працягвае «будавацца»! У 2013-м на фарміраванне экспазіцыі па гісторыі рэгіёна з 20-х гадоў XX стагоддзя да нашых дзён устаноў было выдаткавана 250 мільёнаў рублёў, амаль столькі ж на экспазіцыю для аднаго з філіялаў — Музея "Выратавання мастацкія каштоўнасці". Яшчэ каля мільярда адпущана на капітальны рамонт устаноў...

— А пра якія бюджэтныя асігнаванні марыце — так, каб па максімуме? — Запытаўся я ў дырэктара музея Аляксея Міцюкова.

— Фантазіі мае бязмежныя! — ўсміхнуўся той. — Але я задаволены тым, як фінансуецца з бюджэту наш музей і яго філіялы. Да таго ж, мы і самі зарабляем. Акрамя

экспедыцый і лекцый, для навучэнцаў праводзім музейна-педагагічныя заняткі і праграмы — гістарычныя, экалагічныя, мастацтвазнаўчыя. Сёлета зрабілі ўпор на інтэрактыўныя заняткі-гульні для сямейнага наведвання. Напрыклад, у Музеі "Выратавання мастацкія каштоўнасці" распрацавалі гульні "Па слядах Ката Вучонага": наведвальнікам прапануецца апытальнік па экспазіцыі, яны павінны прагледзець яе, знайсці правільныя адказы і выканаць пэўныя заданні. У якасці заахвочвання — які-небудзь прыз. На Камянецкай вежы запусцілі праект "Трапны стралок": ахвотныя могуць пастраляць з аналага лука XIII стагоддзя. Археалагічны музей "Бярэсце" прапануе праект "Займальная археалогія", дзе госці могуць правесці ўласныя пошукі на раскопках. І хоць яны спецыяльна падрыхтаваны, з тым інструментам — савок, пэндзлікі — выдаюцца наведвальнікам самыя сапраўдныя, як і знаходкі.

— Пытанне зноў прагматычнае, але карыснае для вашых

калег: і як шмат вы такім чынам зарабляеце?

— Летась — 570 мільёнаў рублёў. За гэтыя сродкі набылі для музея легкавы аўтамабіль. Яшчэ не скончыўся 2013-ы, а мы перакрылі паказчыкі 2012 года. Другі аўтамабіль набыць не сталі, затое прыдбалі мабільную сістэму кандыцыянавання.

— Прыватны бізнес ахвотна спансіруе вашы ўстановы?

— Бывае, што прадпрыемальнікі прадастаўляюць свае прыватныя мерапрыемствы, аказваюць дапамогу ў іх правядзенні. Але самі з прапановамі амаль не выходзяць, гэта мы іх тузем — падавалася б, у апякунскі савет пры музеі ўваходзяць і прадстаўнікі прыватных фірм.

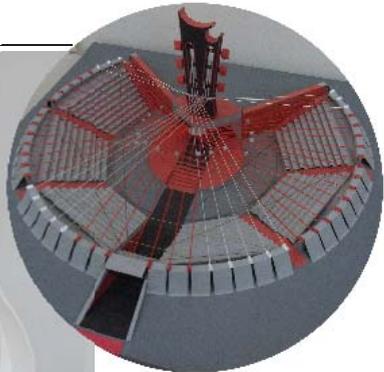
Замест рэзюмэ

Напэўна, вы чакаеце высноў, аналітычнага "разумнічання". Добра, але — па мінімуме. Еду ў абласныя гарады не па "гатыў" альбо негатыву. Хаджу, гляджу, распытваю і дакладваю пра тое, што ўбачыў, што здзівіла, а што занепакоіла.

Брэст зрабіў на мяне станоўчае ўражанне. Пра культуру тут клопацца, "кормяць" яе грашыма так, каб пачуццё голаду не адчулася. Нават старэнькія, падавалася б, гістарычныя будынкі, у якіх размяшчаюцца некаторыя ўстановы (як Брэсцкі абласны краязнаўчы музей), разам з натуральным адчуваннем часу агорнуты аўрай сучаснасці. Вунь у той самы музей толькі што зайшлі дзве маладзенькія паненкі, набылі квітку і адправіліся нетаропка вывучаць мінулае Беларусі.

Разам з тым, хочацца, каб кіраўнічыя інстытуцыі звярталі ўвагу і на той клопат, што маюць прыватныя ўстановы культуры. Ведалі пра тое, ды сітуацыю, па магчымасці, кантралявалі. Быць можа, бачачы такі ўдзел, спонсары не стануць чакаць просьбаў, а самі вылучаць сустрэчныя прапановы... Імідж усё ж такі...

Алег КЛІМАЎ, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Брэст — Мінск

Д.Завадская, гімназія № 75. Мінска. Макет "Рок-арэны" і маладзёжнага забаўляльнага цэнтру "Юрскі перыяд".

У.Мядзведзеў, Школа мастацтваў Светлагорска. Кампактны раён "Зімовы сад".

Аналіз і асабістая ініцыятыва: яшчэ раз пра фандрайзінг

Толькі адзін пункт меню

Адназначна можна сцвярджаць адно: Музей гісторыі Магілёва сярод абласных устаноў быў і застаецца лідарам неверагодных закупаў. На афіцыйным сайце ўстановы, ёмістым і рознабаковым, нават канкрэтны пункт меню з'явіўся "Выкуп каштоўнасцей". Каму цікава, зазірніце: надзвычай павучальна ў прафесійным плане. Адпаведная табліца паведамляе, што каштоўнасцямі музея пачаў прырастаць з красавіка 2011-га. Не без падтрымкі гарвыканкама былі набыты шабля-

Вельмі карысна ўдумліва "пагуляць" па сайтах. Тым больш, калі ставіш перад сабой канкрэтную журналісцкую мэту. А яна наступная: аналіз набыцця музейных прадметаў з дапамогай прыватных ахвяраванняў, спонсарскіх уліванняў і ўласных сродкаў. Спецыялісты і аматары даўніны добра памятаюць, якую акцыю зладзіў Музей гісторыі горада Магілёва, каб сабраць і выкупіць за 45 тысяч долараў у чэрвені 2012-га Статут Вялікага Княства Літоўскага 1588 года. Што і казаць, падзея была гучнай і для многіх — нечаканай. Як паўплываў прэцэдэнт на рост фандрайзінгавых ініцыятыў з боку іншых музейных устаноў рэспублікі?

Аляксей Баццокоў і набыткі Музея гісторыі Магілёва.

Але музейшчыкі, раз і назаўжды акрыленыя поспехам, і тут знайшлі кампраміс. Эскіз Бялыніцкага-Бірулі са згоды ўладальніка-земляка будзе часова выстаўляцца і ў музейных залах, а кнігу "Цудоўныя звесткі..." масквіч... падарыў устаноўе. На маё пытанне, "Вы што, іх ахмураеце?", дырэктар Музея гісторыі Магілёва сціпла адмоўчаецца.

І пра мары. Сайт з першай старонкі абвясчае: "Музей мае магчымасць выкупіць у прыватных калекцыянераў фрагменты "Бібліі", перакладзенай і выдадзенай Францыскам Скарынам у Празе (1518 г. "Кніга Царстваў") і кнігу "Апостал", выдадзенаю Спірыдонам Собалем (1632 г., Куцейна)". Фрагменты ўяўляюць з сябе лічаныя старонкі, аднак каштуюць каля 9 тысяч долараў. Але ж гэта Скарына! Кніжка Собаля ацэнена ў 10 тысяч долараў. Набыццё яе — справа гонару, бо твораў магілёўскага друкара на ягонай радзіме пакуль няма. Будзем спадзявацца, што з'явіцца. Грошы, па словах Баццокова, на дабрачынны рахунак пачалі паступаюць...

Ашмянскі раён магутны зладжанай ды ініцыятыўнай камандай работнікаў культуры, якія супольна "нараджаюць" самыя розныя трансгранічныя творчыя праекты, ярка "ажыўляюць" фестывальныя Гальшаны, супрацоўнічаюць са спонсарамі... А ў кіраўніка аддзела — заўжды свой прынцыповы погляд на рэчы, з'явы і праблемы.

Стратэгія начальніка аддзела

"А юрист не пашкодзіў бы..."

Галіна БАЛІНСКАЯ, Ашмянскі райвыканкам:

— Цалкам пагаджаюся з выступленнем у № 48 газеты "Культура" майго калегі — Аляксандра Тронькіна з Міёрскага раёна. Пытанне з састарэлым штатным раскладам хвалюе работнікаў культуры ўсёй рэспублікі. Хацелася б больш глыбока акрэсліць праблему. За кошт пазабюджэту трымаем наступныя штатныя адзінкі: дзі-дзэя, касіра, бухгалтара... Бухгалтэрыя асабліва ў нас пакутуе з-за адсутнасці штатных адзінак. Установы сталі юрыдычнымі асобамі, на грузкі вялікія. Гэта ў сістэме адукацыі канкрэтна вызначаны працоўныя нормы для бухгалтараў, а ў культуры іх няма. Ведаю, што ў кожным раёне пытанне вырашаецца па-рознаму.

Атрымліваецца вось што: мы клубы закрываем, а колькасць клубных фарміраванняў і гурткоў пры гэтым павінны няўхільна павялічвацца. А дзе тых дзяцей браць, калі ўжо школы пазнікалі? Праблему трэба неадкладна ўзнімаць!..

У пэўных раёнах сфера культуры мае юрыста, у большасці ж — яго няма. Разумею, што старшыні райвыканкамаў патрабуюць ад маіх калег аргументацыі для ўвядзення ў штат такога спецыяліста. Але ж ці патрэбна тут аргументацыя? Канкрэтная сітуацыя: заключэннем дагавораў займаецца эканаміст, які не заўжды можа ўлічыць безліч прававых нюансаў. Тое ж — і з правядзеннем тэндараў, рэалізацыяй праектаў, звязаных з выдаткаваннем грантаў... Любую рэч, што каштуе больш за 30 базавых велічынь, мы не можам купіць без абвешчання тэндэру і наладжвання электронных таргоў. Працэс расцягваецца амаль на год. Натуральна, мы вучымся, асвойваем гэты працэс. Але ўсё роўна, юрист патрэбны, як паветра...

А вось і яшчэ адна праблема. Звязана яна з тым, што ў Дзяржаўнай праграме "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гады закладзены паказчыкі павелічэння дынамікі нашага развіцця без уліку сённяшняй дэмаграфіі. Гэта Дзяржпраграма, яе трэба няўхільна выконваць. Але мы прааналізавалі: за пяць апошніх гадоў насельніцтва Ашмяншчыны зменшылася на дзве тысячы чалавек. А ўстановы культуры паўсюдна ахоплены працэсамі аптымізацыі і інтэграцыі. Многія, што не апраўдалі свайго прызначэння пры сённяшняй дэмаграфічнай сітуацыі, проста зніклі. Атрымліваецца вось што: мы клубы закрываем, а колькасць фарміраванняў і гурткоў пры гэтым павінны няўхільна павялічвацца. А дзе тых дзяцей браць, калі ўжо школы пазнікалі? Праблему трэба неадкладна ўзнімаць!..

Як бы там ні было, творчае жыццё аддзела віруе, як і раней. На месцы мы не стаім, а рушым наперад. Практычна завяршылі, да прыкладу, падрыхтоўку экспазіцыі нашага новага краязнаўчага музея. Пастараліся адысці ад агульнапрынятага тыпавага стандарту. Музей, урачыстае адкрыццё якога адбудзецца неўзабаве, атрымаўся непадобным на іншыя. Нам пашанцавала на мастакоў-дызайнераў. Скажам, намалёваная на шкляной вітрыне царква, праецыруецца на акно і выглядае, лічыце, сапраўднай. Пайданне яўнага і ўяўнага стварае эфект нейкага музейнага чарадзейства... Тое ж — і з адлюстраваннем нашых знакамітых вёсак Жупраны, Гальшаны, Мурашмянка, Баруны дзе арганічна спалучаюцца аўтэнтыка і шляхетнасць. Не спыняем працу і над рэалізацыяй шматлікіх творчых праектаў. Прыязджайце — убачыце!

Яўген РАГІН

Гучны прэцэдэнт са Статутам ВКЛ

"касцюшкоўка", камергерскі ключ Станіслава Аўгуста Панятоўскага.

Потым быў "Часоўнік" за 500 долараў і Статут ВКЛ — за 45 тысяч долараў. Не буду казаць, якім чынам кіраўнік установы Аляксей Баццокоў "прымусіў" бізнесоўцаў і грамадскасць у аптымальныя для прыватнага прадайцы тэрміны сабраць патрэбную суму — "К" пісала пра гэта неаднаразова. Галоўнае, як сцвярджае сам Баццокоў, у тым, што створаным прэцэдэнтам быў зламаны стэрэатып пэўнай грамадскай пасіўнасці. Урэшце, калі мара становіцца "набыткам" вялікага кола аднадумцаў, яна абавязкова пераўтвараецца ў яву. Пагадзіцеся, вельмі выразна і прыгожа праява непадманнага патрыятызму.

На чарзе — "Біблія" Скарыны і "Апостал" Собаля

Потым у спіс выкупленых каштоўнасцей трапілі яшчэ адзін "Часоўнік", два "Псалтыры", набор старадаўніх паштовак, гравюр, "Вялікае мастацтва артылерыі" Казіміра Семяновіча. На сайце нават не паспяваюць табліцу набыткаў пашыраць. Натуральна, кантакты з калекцыянерамі вымагаюць віртуознасці ў маркетынговых хадах і не заўжды ўсё атрымліваецца. Да прыкладу, эскіз да карціны Бялыніцкага-Бірулі "Веснавыя воды" (1930 г.) першы выкупіла з Польшчы прыватная асоба з Магілёва, а кнігу "Цудоўныя звесткі ад езуітаў з Беларусі" з Германіі — гэтак ж жывая асоба з Масквы.

■ Там часам

Ці патрэбны акварэлі Маркоўскага?

Яшчэ адзін вынік сайтавых вышукаў. Гэтым разам справа тычыцца гісторыі Гродна. Сеціва паведамляе, што на польскім аўкцыёне можна набыць пяць акварэлей малавядомага мастака Вацлава Маркоўскага, што нарадзіўся ў Сапоцкіне. Мастак — малавядомы, але на малюнках 1942 — 1943 гадоў — гродзенская тэматыка: Нёман, Замкавая гара, Бернардынскі ды Францішканскі касцёлы, Каложа. Гісторык Андрэй Вашкевіч запэўнівае на адным з сайтаў, што Гродна ў тыя часы малявала не так шмат людзей, таму не варта іх ігнараваць. Каштуюць акварэлі пад два мільёны беларускіх рублёў. "Дапамагчы набыць унікальныя карціны Гродзенскаму гісторыка-археалагічнаму музею, — рэзюмуе ў Сеціве, — маглі б спонсары альбо гарадскія ўлады. Інакш малюнкi так і застануцца ў Польшчы альбо назаўжды патрапяць у рукі прыватных калекцыянераў". Цяжка не пагадзіцца.

Звязваюся па тэлефоне з дырэктарам Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея Юрыем Кітуркам, высвятляю яго стаўленне да набыцця каштоўнасцяў. Юрый Віктаравіч даволі спакойна заўважае, што акварэлі Маркоўскага ўжо хтосьці выкупіў і дадаў, што каштоўнасцей для музейнага набыцця ў Беларусі няма. Кажу: "Дык гаворка ж пра замежжа. Вось і музейшчыкі Магілёва шмат чаго адтуль набываюць". Мо ў наступным годзе, што і ў нас атрымаецца, паабяцаў кіраўнік музея з Гродна. А пакуль, па словах Юрыя Кітуркі, сёлета абласны бюджэт мэтава выдаткаваў 200 мільёнаў для набыцця твораў сучаснага мастацтва. Вось іх гісторыка-археалагічны музей і закупае...

На афіцыйным сайце гродзенскай установы, між іншым, пункт "Выкуп каштоўнасцей" у меню адсутнічае. Тэндэнцыя? Не хацелася б...

І апошня вытрымка з музейнага сайта (для дадатковага акцэнта на тое, чым жа ўстанова павінна займацца апроч іншых клопатаў): "Адным з асноўных кірункаў дзейнасці з'яўляецца пошук і пакупка ў прыватных асоб гісторыка-культурных каштоўнасцей, адпаведных вядучай экспазіцыйнай тэматыцы — "Магілёў эпохі Магдэбургскага права", а таксама помнікаў, што рэпрэзентуюць дух спадчыны Магілёва і Беларусі". Усё вельмі проста, спадарове: словы адпавядаюць справам.

Спонсарства бывае розным

А што ў Гомелі? Галоўны захавальнік фондаў тамтэйшага Палацава-паркавага ансамбля Таццяна Шода паведаміла "К", што толькі за кастрычнік пры фінансавай падтрымцы спонсараў установа набыла найкаштоўнейшыя прадметы музейнага значэння.

Такім чынам папоўніліся калекцыі археалогіі і сучаснага выяўленчага мастацтва (жывапіс Уладзіміра Лосева). Добрачынныя спонсарскія ўкладанні ў развіццё музейнай справы склалі за кастрычнік амаль адзінаццаць мільёнаў рублёў.

А ўвогуле, Гомельскі палацава-паркавы прыдбаў для сваіх экспазіцый цікавыя і каштоўныя прадметы мэблі XIX стагоддзя, гадзіннік... Шмат прадметаў перадалі ў дар музею і наведвальнікі. Сярод апошняга бязвыплатага паступлення — калекцыйны комплекс больш са ста найменняў: фотаздымкі, дакументы, прадметы. І гэтаксама спонсарства.

Старшы навуковы супрацоўнік Нацыянальнага музея архітэктуры і побыту Украіны, кандыдат гістарычных навук **Алег АНУФРЫЕЎ** — удзельнік нядаўняй Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі “Традыцыі і сучасны стан культуры і мастацтваў”, што ладзіў у Мінску Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Ён прыехаў да нас, каб пераняць досвед калег і распавесці пра вынікі мадэрнізацыі музейнай справы ў сваёй установе. У выніку інавацыйных падыходаў яна за лічаныя гады павысіла колькасць наведвальнікаў у разы і, натуральна, выйшла на самаакупнасць.

“К” не магла не зацікавіцца гэтакім эфектыўным музейным крэатывам. (Скажам шчыра, было вельмі цікава параўнаць, як выглядае на фоне суседзяў наш скансэн у Строчыцы.) І ў выніку вось што распавёў нам старшы навуковы супрацоўнік украінскага музея пад адкрытым небам.

Алег АНУФРЫЕЎ, старшы навуковы супрацоўнік Нацыянальнага музея архітэктуры і побыту Украіны

чалавек у нас павінен атрымаць якасны прадукт. Маю на ўвазе не годную арганізацыю знаёмства з экспанатамі. Мы рэканструявалі абрадавыя святы, якія ідуць ці не цягам усяго года. Стварылі шмат аўтэнтычных праграм.

Кожны абрад узноўлены да драбніц. Такім чынам і фарміруем у экскурсантаў светаадчуванне каранёвай культуры. Запрашаем лепшыя аматарскія аўтэнтычныя калектывы, а таксама — народных майстроў. Дарэчы, у нас захавалася нямала рамесніцкіх традыцый: пляценне з кукурузных сцяблоў, разьба, пісанкі, вышыўка. Уявіце, якое ўражанне атрымлівае госьць, калі ў музейным вяскowym антуражы ён чуе родную музыку, трымае ў руках прыдбаны глечык ды яшчэ і ўцягнуты ў абрадавую дзею! Інавацыяй падаецца і тое, што на тэрыторыі скансена — шмат цэркваў і ўсе яны дзейнічаюць.

Што варта прадумаць?

— Мы прадумалі рэкламна-сувенірную палітыку. Лішне казаць, што музейны сайт выкарыстоўваем напоўніцу. А свой лагатып абаранілі аўтарскім правам. Ён прысутнічае на сувенірах. Немалаважны нюанс: мы забаранілі прадаваць неаўтэнтычныя работы. Не знойдзеце вы ў нас і кітайскія вырабаў. Музей мае мастацкую раду, і кожны майстар атрымлівае тут дазвол на рэалізацыю сваіх твораў. Такім чынам, паставілі заслону і глабалізацыі, і безгустоўшчыне.

Зрабілі шмат паслуг для дзяцей. Агульны праект называецца “У гасцях у Святога Міколы”. Дзятва знаёміцца з каляднымі традыцыямі. Ёсць вялікая тэатралізацыя з удзелам акцёраў у ролях анёлаў і беснят. А ў спецыяльнай хатцы Святы Мікола частуе наведвальнікаў гарбатай на зёлках, раздае святочнае печыва: “мікалайчыкі”.

Няма праблем з аўтапаркоўкамі. Ёсць плошчы для правядзення майстар-класаў. У комплексе вырашана пытанне з харчаваннем. Працуе некалькі этнарэстаранаў, ёсць кулешня, шынок. Натуральна, кашы, напоі — украінскія, спрадвечна традыцыйныя. Словам, у нас з карысцю і цягам усяго дня бавяць час сем’ямі. Да паслуг жадаючых — электрамабіль.

Шэсць плюс адна

— І яшчэ адна інавацыя. Экспазіцыі пабудаваны такім чынам, што шэсць рэгіёнаў уяўляюць сабой суцэльныя вёскі. (Агляд кожнай з іх займае роўна гадзіну.) Але ж у музейных межах ёсць і сапраўднае сяло, дзе жывуць людзі і якое месціцца тут спрадвек. Госьці ўстановы з вялікай ахвотай заходзяць і сюды. А вяскоўцы з не меншай цікаўнасцю займаюцца продажами прадуктаў уласнай гаспадаркі...

З вясны і да позняй восені прымаем па дзясятку тысяч наведвальнікаў. Мы — дзяржустава — сталі самакупнымі. Спецфонд дазваляе нам пашыраць экспазіцыі, укараняць інавацыі, аплачваць працу запрошаных народных калектываў з усёй Украіны. Урэшце, мы і па сёння закупаем драўляныя забудовы, вядзем навуковую і экспедыцыйную дзейнасць. Тым не менш, дзяржава падтрымлівае нас фінансава.

Цяпер пра перспектывы. У планах — далейшае інтэграванне ў прастору аналагічных устаноў у свеце. Яшчэ шмат рэзерваў для мадэрнізацыі. Да прыкладу, ёсць намер пашырыць аўдыёвідэавізуальныя магчымасці скансена. Ствараем і курс лекцыяў па краязнаўстве, які будзе суправаджацца тэматычнымі экспазіцыямі. У нас ёсць для гэтага выставачны комплекс з канферэнц-залай.

Занатаваў Яўген ПАГІН

Пра скансэн у суседзяў: інавацыі ды стратэгія музея

Гадавы прыбытак — паўмільёна ў валютным эквіваленце

Навошта кантакты?

— Установа знаходзіцца ў сяле Пірагова пад Кіевам. Працую ў аддзеле “Карпаты”. Наша экспазіцыя прысвечана ўкраінскаму сялу. Скансэн лічыцца адным з лепшых не толькі ва Украіне, але і ва Усходняй Еўропе. І ён на сёння заўважна пераўтварыўся, бо мы вельмі інтэнсіўна працуем з еўрапейскімі калегамі, да прыкладу, з аналагічнай установай ў Стоўнхэдзі. Канструктыўныя і даўнія стасункі і з венгерскім скансэнам Сентэнтра. Гэты горад пераўтварыўся ў творчую майстэрню мастакоў і скульптараў пад адкрытым небам: паўсюль — сувенірныя крамкі з нацыянальным каларытам, галерэі, музеі, адзін з іх — Музей Марцыпана...

Якія мэты ставілі, калі наладжвалі кантакты? Нам не ставала інавацыйных прыёмаў, каб не толькі годна прэзентаваць свой музей, але і (самае галоўнае!) як мага больш арганічна далучыць наведвальнікаў да нацыянальнай традыцыі.

Інавацыі і каранёвае

— У нашым музеі прадстаўлены ўсе шэсць гісторыка-этнаграфічных рэгіёнаў Украіны. Тэрыторыя — больш за 150 гектараў. У шасці экспазіцыях — драўляная архітэктура, уласцівая толькі гэ-

Аўтэнтычныя ветракі ў Пірагове.

наму краю. Установа — багатая артэфактамі, бо ў агульнай калекцыі — больш за 75 тысяч экспанатаў. Дваццаць тысяч з іх прадстаўлены ў музеі, астатнія знаходзяцца ў фондах. І самае галоўнае — у нас надзвычай цікавыя архітэктурныя збудаванні. Гэта не рэканструкцыі, а арыгіналы, прывезеныя ў Пірагова з усіх куткоў краіны.

За апошнія два-тры гады ў наведвальнікаў, не толькі айчынных, але і замежных, карэнным чынам змянілася стаўленне да народнай культуры. У чым жа інавацыі? Калі ў двух словах, дык, напэўна, так:

А свой лагатып абаранілі аўтарскім правам. Ён прысутнічае на сувенірах. Немалаважны нюанс: мы забаранілі прадаваць неаўтэнтычныя работы. Не знойдзеце вы ў нас і кітайскія вырабаў. Музей мае мастацкую раду, і кожны майстар атрымлівае тут дазвол на рэалізацыю сваіх твораў.

Рэйтынг ідэй з internet-прасторы

Віталь АРТЫСТ, саліст гурта “Без білета”

- 1. 3 побытавага
- 2. 3 цікавага
- 3. 3 сацыяльнага
- 4. 3 працоўнага
- 5. 3 асабістага

Інтэрнэт — рэч інтэрнацыянальная, тэрытарыяльна бязмежная, — таму можна выкарыстоўваць усе яго рэсурсы. Я ж стаўлюся да Сеціва як да сродку сувязі: натуральна, карыстаюся электроннай поштай і ўсімі магчымасцямі міжнародных тэлефонных перамоваў з дапамогай спецыяльных праграм. Навіны ў Інтэрнэце мяне не цікавяць — таму іх не шукаю і не чытаю.

Звычайна Інтэрнэт выкарыстоўваю для таго, каб глядзець кліпы, фільмы, слухаць новыя трэкі ды іншае; бывае, праглядаю фотаздымкі з розных краін, дзе хацеў бы падарожнічаць. У асноўным, выходжу ў Сеціва праз смарт-прыстасаванні і таму выкарыстоўваю сервісы з імгненным доступам да найцікавейшай для мяне інфармацыі: iTunes і YouTube.

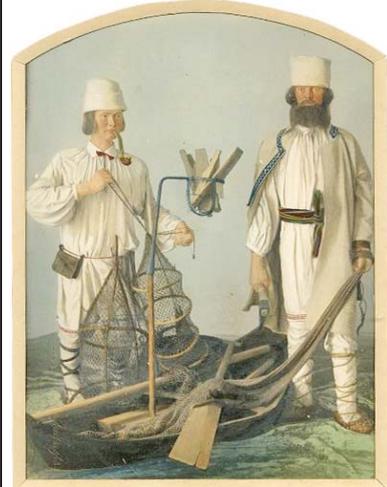
Асабіста маёй старонкі ў сацыяльных сетках няма — гэта мяне не цікавіць, і я не лічу такое прадстаўленне сябе неабходным. Але існуюць старонкі “Без білета”, дзе змешчана ўся інфармацыя ў рамках дзейнасці гурта: туды выкладваем фота і відэа са здымак, з канцэртаў і да таго падобнае. Зразумел, таксама ёсць і сайт з аналагічнай інфармацыяй.

Мы зараз ствараем новы альбом і супрацоўнічаем з расійскім хіп-хоп саўнд-прадзюсарам Кірылам Барысавым, вядомым сваімі рэміксамі і супрацай з Noize MC. Разам з ім робім аранжыроўкі нашай музыкі, працуем аддалена: арганізуюем відэа-канферэнцыі, дзе каардынуем дзеянні, праз файлывы абменнікі перасылаем адно аднаму напрацоўкі. У такім выпадку, Інтэрнэт “сцірае” межы і дае магчымасці для супрацоўніцтва на адлегласці.

А наогул, імкнучыся абмяжоўваць сваё карыстанне Інтэрнэтам — седзячы ў ім, з’яўляецца адчуванне, што тупееш. Таму лічу, што вольны час трэба марнаваць не на сядзенне ля манітора, нібы зомбі, а на тое ж чытанне кніг. Я ўсім жадаю больш часу праводзіць у рэальным свеце з рэальнымі людзьмі і не падавацца магнетызму экрану.

Занатавала Воляга НАВІЦКАЯ

Артыст і Інтэрнэт

У Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь гасцюе Расійскі этнаграфічны музей. Да нас прывезлі выставачны праект "Белая Русь і яе суседзі".

Ментальная прастора...

У экспазіцыйнай прасторы — больш як 700 аўтэнтычных матэрыяльных помнікаў традыцыйнай культуры народаў, якія здаўна засялялі гістарычны абшар, што калісьці называўся Вялікім Княствам Літоўскім, а пазней атрымаў імя Беларусі — народаў, якія спрычыніліся да фарміравання нашай нацыі. Але пры тым, што ў экспазіцыі прадстаўлены розныя этнічныя групы, ад яе прагляду застаецца ўражанне адзінай культурнай і ментальнай прасторы.

Сэнсавы стрыжань экспазіцыі — традыцыйныя касцюмы. Кожны з іх можна назваць шэдэўрам паводле

Таксама Нацыянальны гістарычны прэзентаваў праект "Новае жыццё нацыянальных скарбаў", створаны сумесна з банкам "БелВЭБ" — партнёрам установы.

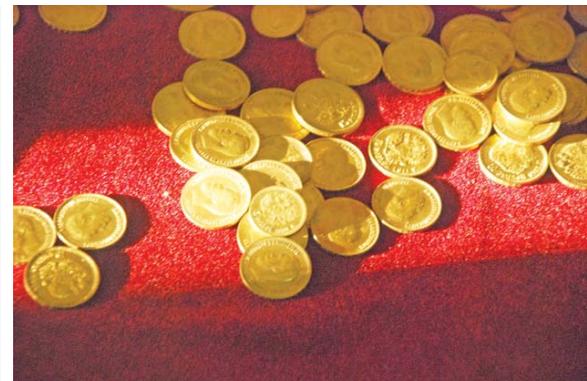
...і нацыянальныя скарбы

Камплект паясных пласцін канца XIV — пачатку XV стст. з-пад вёскі Літва на Маладзечаншчыне, вядомы як "пояс Вітаўта".

Скарбонка нямецкіх майстроў. XVIII ст.

Скарб манет Расійскай імперыі канца XIX — пачатку XX стст. са Слуцка.

Канферэнцыя

Дзясятае сумоўе — пра "Вянок"

Пачынаючы з 1993 года Літаратурны музей Максіма Багдановіча ў Мінску арганізоўвае навуковыя канферэнцыі. 26 лістапада 2013 года адбылася X Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя "Кніга новага жыцця", прысвечаная 100-годдзю адзінага прыжыццёвага зборніка вершаў класіка "Вянок".

У апошні час літаратуразнаўцы, навукоўцы звяртаюцца да новых кірункаў у вывучэнні беларускай літаратуры, з'яўляецца так званым кнігазнаўствам, звязанае з ранейшым цыклазнаўствам і дапоўненае шэрагам праблем, якія афармляюць самастойны змест новай галіны ведаў.

Наогул тое, што даследаванне адзінага прыжыццёвага зборніка паэта і сёння актуальнае, сведчыць жаданне пры-

няць удзел у канферэнцыі не толькі знаных, уплывовых навукоўцаў Беларусі, але і маладых аспірантаў, магістрантаў беларускіх ВНУ.

З прывітальным словам ад супрацоўнікаў Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі выступіў першы намеснік дырэктара па навуковай рабоце Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, член-карэспандэнт, прафесар, доктар філалагічных навук Аляксандр Лукашанец.

На адрас Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі "Кніга новага жыцця" быў дасланы зварот да ўдзельнікаў ад выбітнага навукоўцы, знаўцы і даследчыка беларускай літаратуры Рамана Лубкіўскага, прафесара Львоўскага нацыянальнага ўніверсітэта імя І.Франка, лаўрэата нацыянальнай прэміі Украіны імя Т.Шаўчэнкі. Ён назваў Максіма Багдановіча вечна маладым Ікарам беларускай паэзіі, таксама адзначыў

вартасць зборніка "Вянок", параўнаўшы яго з такімі вядомымі ўкраінскімі творами, як "Кобзар" Тараса Шаўчэнкі, "З вершин і низин" Івана Франка, "Сонячні кларнеты" Паўла Тычыны, "Прывітаньня життя" Багдана-Ігара Антончыка. Раман Лубкіўскі, зазначым, стаў укладальнікам і забяспечыў

■ Тым часам

Музей запрашае ўсіх, неабыхавых да творчасці Максіма Багдановіча, далучыцца да ўрачыстых мерапрыемстваў, прысвечаных дню нараджэння паэта. Яны адбудуцца 9 снежня 2013 года. А 12-й пройдзе ўрачыстае ўскладанне кветак да помніка Максіму Багдановічу (вул. М.Багдановіча, сквер ля Вялікага тэатра ў Мінску), а 17-й — літаратурна-музычная імпрэза "Ён нарадзіўся тут!" у самім Літаратурным музеі класіка.

крытэрыяў эстэтыкі і функцыянальнасці. А тэмай, якая дазваляе прадставіць касцюм найлепшым чынам, арганізатары выстаўкі абралі вяселле. Названы кірунак дапаўняе не малы раздзел музычных інструментаў.

Вялікая ўвага нададзена таксама рэлігіі, якая да з'яўлення сацыяльна арыентаванай філасофіі была, а дзе і застаецца па сёння, асноўным духоўным апірышчам чалавека і грамадства. Канфесійныя асаблівасці, на думку аўтараў экспазіцыйнай канцэпцыі, — важны чыннік нацыянальнага сумоўя і гарант культурнай разнастайнасці.

А паколькі святы — толькі малая частка чалавечага жыцця, а асноўны змест усё ж такі — праца, то на

выстаўцы экспануюцца матэрыялы, якія даюць уяўленне пра традыцыйныя рамёствы. Гэта ткацтва, кавальства, дрэваапрацоўка, ганчарства — інакш кажучы, тое, на чым трымаўся побыт у даіндустрыяльную, даўрбаністычную эпоху. Па сутнасці, перад намі — знакі знікллага часу, пададзеныя менавіта ў такой якасці, каб быць цікавымі сённяшнім беларусам.

Уявіць этнічныя межы Беларусі тых часоў дазваляе карта, складзеная на пачатку мінулага стагоддзя навукоўцамі, якія кіраваліся выключна фактамі. Цікава, што яна амаль супадае з картай Вялікага Княства Літоўскага, але без Украіны і Жмудзі.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

■ Крыху фактаў і рэтраспекцыі

Калекцыю Расійскага этнаграфічнага музея складаюць каля 500 тысяч рэчавых помнікаў і фотаздымкаў традыцыйнай культуры 158 народаў Расіі і сумежных краін. Збор ахоплівае перыяд з канца XVIII стагоддзя да нашых дзён. Зразумела, што падзел музейных фондаў на "Расію" і "сумежныя краіны" адбыўся адносна нядаўдна. А на момант стварэння базавай калекцыі гэта быў абшар адзінай Расійскай імперыі, а потым — Савецкага Саюза. Музей ствараўся як навуковы і асветніцкі. Месціцца ён у шыкоўным будынку пачатку XX стагоддзя на пецябургскай Плошчы Мастацтваў, суседнічаючы з Рускім музеем. Варта адзначыць, што гэта не палац, прыстасаваны пад музей, а гмах, спецыяльна ўзведзены для экспанавання і захоўвання калекцыі.

Мне даводзілася бываць у гэтым музеі, калі горад насіў імя Ленінград. Запомнілася, што вялікая колькасць экспанатаў не стамляла вока, дзякуючы правільнай пабудове экспазіцыі. А яшчэ тое, што народы не падзяляліся на "вялікія" і "малыя", ніякім чынам не вылучаючы пэўны з іх з агульнага шэрагу. Для той эпохі такая далікатнасць, ці, як казалі б мы сёння, паліткарэктнасць была з'вай нетыповай. Урэшце, арганізатары цяперашняй выстаўкі засяроджваюць нашу увагу не на тым, што народы розніць, а на тым, што іх яднае.

1991 годзе, а таксама кніга "Вянок" на рускай мове, якая была перакладзена Браніславам Спрычанам у 1985 годзе.

Прагучалі і прывітальныя словы да ўдзельнікаў канферэнцыі ад калег з Расіі — Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея М.А.Дабралюбава (г. Ніжні Ноўгарад) і мемарыяльнага Дома-музея Максіма Багдановіча, філіяла музея гісторыі горада Яраслаўля.

З грунтоўнымі навуковымі дакладамі выступілі ўсе ўдзельнікі канферэнцыі. На сумоўі былі прадстаўлены сем вышэйшых навучальных устаноў Беларусі, а таксама згаданы раней Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, замежныя навучальныя ўстановы з Расіі, Украіны, Балгарыі...

Спраўды, Максім Багдановіч і вядомы для нас і невядомы. Кожны раз знаходзіш новае ў вечнай спадчыне класіка беларускай літаратуры, адкрываючы для сябе паэта...

Ірына ШОРАЦ,
вядучы навуковы супрацоўнік
Літаратурнага музея
Максіма Багдановіча

...А зараз я трохі распавяду пра няпростыя лёсы некаторых педагогаў Віцебскага мастацкага тэхнікума (вучылішча), пра якіх сучасны чытач мала што ведае. Перш за ўсё — Міхаіла Керзіна, скульптара, педагога і першага дырэктара ўстановы (1923 — 1928 гг.). Пасля яго тэхнікум на кароткі тэрмін узначаліў пісьменнік Віталь Вольскі. Дык вось, Міхаіл Аркадзевіч — асоба складаная, супярэчлівая.

(Заканчэнне. Пачатак у № 46 — 48)

Уласна кажучы, Керзін быў чалавекам далёка не простым і не вельмі камунікабельным, як яго прадстаўлялі некаторыя мастацтвазнаўцы, у тым ліку Уладзімір Бойка і Алег Белавусаў, якія сустракаліся з ім у Ленінградзе, калі стваралі сцэнарый дакументальнай стужкі "Прафесар прыгажосці". Там жа, у Інстытуце жывапісу, скульптуры і архітэктуры імя І.Я. Рэпіна, таксама аднойчы, напрыканцы 1960-х, разам з супрацоўнікам Мінікультуры БССР Уладзімірам Марокіным, я пабываў у прафесара і пагутарыў з ім, ужо вельмі пажылым чалавекам. Ён жыў у маленькай кватэры на чацвёртым паверсе дома на 4-й лініі Васільеўскага вострава, непасрэдна ў Акадэміі мастацтваў. Маэстра прыняў нас добра, частаваў каньяком і чаем, шмат распавядаў пра мастацтва, паказаў нам цікавы медаль у гонар 300-годдзя Дома Раманавых, які ён зрабіў яшчэ ў 1912-м. Памятаю, там на аверсе быў адлюстраваны двухгаловы арол са скіпетрам і дзяржавай, а на рэверсе — партрэт Мікалая II у форме палкоўніка стралковага палка і "бачыць" дынастыі Раманавых — Міхаіла Фёдаравіча ў царскім адзенні і шапцы. Праўда, я моўчкі здзівіўся, чаму выявы абрамлены візантыйскім арнаментам з пацерак (рыска з кропкай), хаця мне было незразумела, якія адносіны мела Візантыя да Дома Раманавых. Далей Керзін, успамінаючы сваіх беларускіх калег, не мог дараваць крыўду тым сваім вучням па Віцебскім мастацкім тэхнікуме (акрамя Аляксея Лебава), хто яго пасля вайны цкаваў за так званы касмапалітызм, у выніку чаго Керзіну ў 1949 годзе давалося назаўсёды пакінуць Беларусь.

Праз нейкі час я зразумеў, што ў прыроды Міхаіла Аркадзевіча арганічна ўжываліся вельмі разнародныя, часам процілеглыя, элементы: унікальны педагогічны талент і не вельмі высокая якасць уласна акадэмічнай станковай і манументальна-дэкаратыўнай скульптуры (акрамя цікавай "дробнай", медальернай пластыкі); унутраны прыродны арыстакратызм і жорсткія адносіны да "безыдэйнай форматворчасці" калег; унікальнае веданне гісторыі сусветнага выяўленчага мастацтва, музыкі, старажытнагрэчаскай філасофіі, эстэтыкі і этыкі, архітэктуры і адкрытая падтрымка ўлад у барацьбе з "нацэмаўшчынай", "фармалізмам", "левізной", "буржуазным уплывам", а значыць — з часткай сваіх калег, якія потым былі рэпрэсаваны (Я.Мінін, браты Даркевічы, М.Касцялянскі, М.Шчакацін ды іншыя).

Міхаіл Керзін пераехаў з Віцебска ў Мінск яшчэ на пачатку 1930-х, дзе ўдзельнічаў у рабоце брыгады скульптараў, сваіх былых вучняў, якія афармлялі новы Дом урада, але і там сваіх поглядаў на мастацтва сацыялістычнага рэалізму, яго носябітаў і тых, хто "памыляўся", не змяняў. Што ж да Міхаіла Георгіевіча Эндэ, які вельмі шмат зрабіў для выхавання творчай моладзі тэхнікума, то ён пакінуў Віцебск у

Злева направа: В.Ціхановіч, Я.Ціхановіч, Ф.Фогт. 1938 г.

Эпоха ВМТ

М.Беляніцкі. "Будаўніцтва Дома Чырвонай Арміі ў Мінску". 1934 г.

Адсюль выйшаў той рэалізм, які радыкальна разбурыў падмурак авангарда

1931-м. Пераехаў у Маскву і цалкам перайшоў на газетную работу. Працуючы ў газеце "Вечерняя Москва", ён пачаў выяўляць свае здольнасці графіка, добра ведаючы тэхніку газетнай ілюстрацыі. Але 16 красавіка 1932 года на станцыі "Праўда", каля Масквы, 43-гадовы мастак трапіў пад колы экспрэса і загінуў. А яго таварыш па педагогіцы Фёдар Адольфавіч Фогт (таксама, як і Эндэ, зусім не вывучаны нашымі мастацтвазнаўцамі), застаўся ў Віцебску і там жа, ва ўзросце 53 гадоў, памёр ад сухотаў 5 лістапада 1939-га. Дарэчы, цягам шасці гадоў ён быў намеснікам дырэктара тэхнікума, а графічнае аддзяленне адкрылася менавіта па ягонай ініцыятыве і дзякуючы яго намаганням. У свой час надмагільны бронзавы бюст гэтага мастака стварыў скульптар Аляксандр Гвоздзікаў, але работа доўга не прастаяла: яе скралі згодзе, "палаўнічыя на бронзу"...

Уладзімір Якаўлевіч Хрусталёў, карэнны пецяярбуржац — з сям'і рабочага-пуццлаўца. Да пецяярбургскай Акадэміі мастацтваў вучыўся ў студыі знакамітага Барыса Кустодзіева. Акадэмію не скончыў, і ў 1919-м як малады выкладчык трапіў у Народную мастацкую школу горада Велі-

жа Віцебскай губерні. Потым тры гады працаваў на гранітнай фабрыцы паблізу Петраграда-Ленінграда, адкуль стары сябра М.Керзін у 1926-м перацягнуў яго ў Віцебскі тэхнікум. Там Уладзімір Якаўлевіч паспяхова працаваў аж да Вялікай Айчыннай. З 1947 года і да самай смерці, да вясны 1954-га, выкладаў у Мінскім мастацкім вучылішчы. У даваенныя віцебскі перыяд напісаў такія палотны, як "Прыезд Леніна ў Пецяярбург", "Від Віцебска", "Будаўніцтва", "Вясна", "Канцэрт лесасплаўшчыкаў на Дзвіне". Але ў гісторыю беларускага жывапісу ўвайшоў перш за ўсё пасляваеннай карцінай "Канстанцін Заслонаў". Уласна кажучы, пра Хрусталёва-жывапісца вядома няшмат. Ні альбома, ні мануграфіі, ні мастацтвазнаўчага даследавання пра яго не існуе; ён апынуўся як бы на ўзбочыне галоўнага шляху развіцця беларускага мастацтва. Праўда, у 1959-м пра яго быў выдадзены спілпы буклетік мастацтвазнаўцы С.Палееса. І ўсё.

І вось нядаўна вядомы віцебскі культуролог і краязнаўца Аркадзь Падліпскі на аснове архіўных дакументаў, якія захоўваюцца ў фондзе гарадской управы Дзяржаўнага архіва Віцебскай вобласці, сёе-тое

расказаў пра невядомую старонку складанага жыцця мастака ў акупаваным немцамі Віцебску. Аказваецца, Хрусталёў спачатку "займаўся ў сябе дома мастацкай справай без патэнту і рамеснай картачкі", г. зн. проста маляваў пейзажы ды партрэты. Але потым патэнт аформіў і ўсе неабходныя падаткі ў пачатку 1943-га заплаціў. Словам, жыў за кошт продажу сваіх работ (цана за пейзаж ці партрэт вагалася ад 300 да 350 рублёў). З восені 1943-га мастака ў Віцебску ўжо няма. Дзе ён атабарыўся — невядома. І толькі праз чатыры гады ён з'явіўся ў Мінску. Можна зрабіць здагадку, што мастак нейкі час праходзіў праверку ў адпаведных органах НКУ на прадмет яго прабывання ў акупацыі. Зыходзячы з таго, што Хрусталёву дазволілі займацца педагогічнай дзейнасцю, ніякага кампрамату на конт сувязей з немцамі на яго знойдзена не было.

Марыя Васільеўна Лебедзева. Пра яе жыццё ды творчасць таксама амаль што нічога і няма. Яна скончыла Пецяярбургскую школу Таварыства падтрымкі мастацтваў, пасля чаго паступіла ў Акадэмію і правучылася там тры гады. Лёс закінуў яе ў Веліжскую мастацкую школу. А потым

разам з Керзіным, Волкавым і Эндэ апынулася Лебедзева ў Віцебскім мастацкім тэхнікуме на пасадзе педагога. Марыя Васільеўна была таленавітым жывапісцам, графікам, манументалістам. Ахвотна і пастаянна малявала пейзажы Віцебска, займалася эксплібрысам, кніжнымі ілюстрацыямі, застаўкамі і вокладкамі для Белдзяржвыдавецтва; вельмі шмат выкарыстоўвала ў сваёй творчасці элементы народнага беларускага арнамента. У 1932 годзе вярнулася ў Ленінград, але творчых сувязей з Беларуссю не страціла: у 1933 — 1936 гг. прымала актыўны ўдзел у роспісе плафонаў у фае новага будынка Дома ўрада БССР.

Равеснік Лебедзевай, Леў Маркавіч Лейтман, як педагог пакінуў па сабе вельмі добрую памяць сярод вучняў і Віцебскага мастацкага вучылішча, і пасляваеннага Мінскага мастацкага вучылішча. Да таго ж, ён быў і цудоўным майстрам акварэлі і гуашы. Народжаны ў Петрыкаве, што на Гомельшчыне, ён яшчэ да рэвалюцыі атрымаў прафесійную адукацыю ў Адэсе, потым — у віцебскай майстэрні Ю.Пэна. А з 1931 года да пачатку вайны, як і яго сябра Вялянцін Дзежыц, выкладаў маляванне ў Віцебскім тэхнікуме-вучылішчы. Я добра ведаў Льва Маркавіча, і, сапраўды, гэта быў вельмі таленавіты і добры чалавек, эрудыт, эксперыментатар, для якога не было ніякіх таямніц і ў галіне акварэльнага жывапісу, і ў сферы педагогічнай адукацыі.

Леанід Шчамялёў узгадвае такі выпадак у Віцебску. Неяк у годзе саракавым ён праходзіў міма вучылішча і раптам падумаў: "А зайду ўнутр: пагляджу, як там дыхаецца будучым мастакам". Зайшоў. Пабачыў на сцяне студэнцкія карціны. Пакачаў галавой: "Не, мне да гэтага далёка..." А тут насустрач — чалавек лет сарака пяці. Леанід яго пазнаў: бачыў на эцюдах на беразе Дзвіны. Гэта быў Лейтман. Леў Маркавіч спыніўся, спытаў: "З якой мэтай вы да нас завіталі, мой юны сябра?" — "Ды вось, разумеецца, люблю маляваць..." — "Усе любяць маляваць, а працаваць хто будзе?" — перабіў яго педагог. Леў паціснуў плячыма, нічога не адказаў, павярнуўся і выйшаў. А праз сем гадоў Лейтман прымаў у франтавіка Шчамялёва экзамены ўжо ў Мінскае мастацкае вучылішча...

Калі мне Леанід Дзмітрыевіч расказаў гэтую гісторыю, я ўспомніў начальніка піянерскага лагера Дыніна (у выкананні Яўгена Яўсцігнева), які сказаў у фільме "Добро пожаловать, или Посторонним вход воспрещен!" крылатую фразу: "Піянеры! Не займайцеся балетам, а займайцеся справай!"

Ну, пра Івана Восіпавіча Ахрэмыча, таленавітага педагога і выдатнага жывапісца, расказаць не буду: яго імя добра вядома ў краіне. Пра трагічныя лёсы іншых педагогаў — Яфіма Мініна і братаў Хрыстафора ды Пятра Даркевічаў "К" ужо раней пісала.

Пасля вайны мастацкі і культурна-педагогічны цэнтр краіны перамясціўся ў Мінск, дзе было спачатку адкрыта мастацкае вучылішча, а потым Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут. Але Віцебск у гэтых адносінах не застаўся ўбаку. Другое адраджэнне яго пачалося з адкрыцця ў 1949 г. мастацка-графічнага педвучылішча. Новым этапам у развіцці педагогічнай школы стала стварэнне ў 1959-м мастацка-графічнага факультэта пры Віцебскім педагогічным інстытуце імя С.М. Кірава (цяпер — Віцебскі дзяржаўны педагогічны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава), з якога выйшла бліскучая плеяда мастакоў розных стыляў і кірункаў, вядомых сёння далёка за межамі Беларусі. Але гэта ўжо зусім іншая гісторыя...

Барыс КРЭПАК

3 7 СНЕЖНЯ

а • ф • і • ш • а «К»

ДА 14 СНЕЖНЯ

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬг. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
 - Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
 - Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
 - Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
 - Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Выстаўкі:**
- **"Слуцкія паясы"** (са збору Львоўскага гістарычнага музея) — да 18 красавіка 2014 г.

МУЗЕЙ

В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГЛЁВЕг. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

Экспазіцыя

"Культура
1-й пал. XIX ст."НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬг. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

■ "Старажытная
Беларусь".г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 5 51 81,
5 31 96, 2 06 02

Палацавы ансамбль:

- Выстаўка твораў тэатральнага мастакоў "Сьнегаграфія ў маштабе 1:25" — да 20 снежня.
- Інфармацыйна-касавае цэнтр:
- Фотавыстаўка Віталія Раковіча "Ілюстрацыі да гісторыі беларускай" — да 31 студзеня 2014 г.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС
"MIP"г.п. Мір, Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91,
(8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце.
- Інтэрактыўная гульня "У пошуках папараць-кветкі" для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
- Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!".
- Выстаўка "Я вам прынес напеў зямлі бацькоўскай...", прысвечаная Яну Райнісу (з фондаў Аб'яднаннага мемарыяльных музеяў).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫг. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

- Выставачны праект "R+Я".
- "Люблю мой край, старонку гэту..." (памяці мастакоў Беларусі В.К. Цвіркі і В.П. Кароткага) — да 22 снежня.

Экспазіцыі:

- "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
- "Чырвоная гасцеўня".
- "Зала ўрачыстых прыёмаў".
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).
- "Старажытная гісторыя Гомельшчыны" (археалагічная экспазіцыя).

Выстаўкі:

- "Пакліканьня" (вобразы святых у мастацтве).
- "Цуд у Віфлеемскую ноч" (з гісторыі беларускай батлейкі).

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫг. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- Выстаўка "Пераможная восень 1943 г."
- На тэрыторыі працуюць пнеўматычны цір.
- "Музей крыміналістыкі".

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

УВАГА!

ІДЗЕ ПАДПІСКА-2014
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

- Выстаўка трох партрэтаў "Сыны Беларусі" — да 16 снежня.
- Выстаўка "Перасячэнні і пераёмнасць у Маене" — да 6 студзеня.
- Выстаўка "Таямніца ночы" (да 85-годдзя з дня нараджэння Гаўрылы Вашчанкі) — да 13 студзеня.

Філіялы Нацыянальнага
мастацкага музея
Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ

"ДОМ ВАНЬКОВИЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
І-Й ПАЛОВАЙ XIX ст."г. Мінск, вул.
Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 88 78.

- Пастаянная экспазіцыя: "Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковича", "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫСпарткомплекс
"Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.

- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "Водбліскі ваеннай славы".
- "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст."

Выстаўкі:

- "На роднай ніве".
- "Экспануюцца ўпершыню".
- "Белая Русь і яе суседзі" (са збору Расійскага этнаграфічнага музея).
- Выстаўка "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП

г. Мінск, пр-т
Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка "Дзіва пад мікраскопам".

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ
БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІг. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ "Дажынкi-2013".НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ
МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК
"НЯСВІЖ"

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка фатаграфій "Свет стары — свет новы".
- Выстаўка "Мірскі замак як брэнд" — да 15 снежня.
- "Высакародны шык будуараў" — да 20 студзеня 2014 г.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСАг. Мінск,
вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

- "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
- Інтэрактыўная гульня "Таямніцы дома Песняра".
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.

Выстаўкі:

- "Мастак, ты з душы маёй фарбы вазьмі..." (да 95-годдзя першага выдання паэмы "Сымон-музыка").

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫг. Мінск, вул. Янкi Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

Выстаўкі:

- "Партызанскі лагер" — да 31 снежня.
- Мастацкая выстаўка "Мінск — ведаць, памятаць, ганарыцца" (да Дня горада Мінска).
- Мастацкая выстаўка "Герой. Патрыёт. Партизан" (да 70-годдзя з дня гібелі Героя Савецкага Саюза Яна Налепкі).
- Фотавыстаўка Мікалая Лапедзкіка "Мой родны Мінск, мой лёс, мая надзея" — да 31 снежня.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬг. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:

- Выстаўка калекцыі Джорджыя Форні "Made in Italy" — да 15 снежня.
- Выстаўка жывапісу "Я памятаю. Я ганаруся!" — да 12 студзеня 2014 г.
- Выстаўка "Вызвалены Гомель і гамельчане" — да 12 студзеня 2014 г.
- "Венгерская рапсодыя. Мастакі Сольнака" — да 22 снежня.
- Выставачны праект "Новае ў археалогіі Гомельшчыны" — да 31 студзеня 2014 г.

Вежа палаца

Экспазіцыя:

- "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:

- "Выдатнае і вечнае" (выстаўка літаратуры к. XIX — пач. XX стст. са збору князёў Паскевічаў).
- "Класікі беларускага мастацтва".

Паўночнае крыло палаца

Экспазіцыя:

- "Свет звяроў Гомельшчыны".
- Выстаўкі:
- Куток жывых экзатычных рэптлій.
 - Зімовы сад
- Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІг. Гродна, вул. Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

- Экспазіцыі:
- "Рэлігія і культура ў Беларусі" (ад старажытных часоў да XXI ст. — архаічныя вераванні, хрысціянскія канфесіі, іслам, іудаізм).
- "Эпоха. Час. Будынак" (гісторыя палаца, у якім размешчаны музей, сямейныя традыцыі і каштоўнасці XIX — пач. XX стст.).

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 22 44.Экспазіцыя "Прырода
Лідчыны".

Выстаўкі:

- "Вядзём пачатак свой ад Гедыміна..."
- "Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст."
- Выстаўка адной карціны "Партызаны".
- "Прывітанне, ранейшая Ліда!"
- "Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60".
- Турыстычна-пазнаваўчая праграма "Праз вякі, праз стагоддзі" ў Лідскім замку.

ГАЛЕРЭІ

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

- Трыенале дэкарэтыўна-прыкладнага мастацтва — да 15 снежня.
- Мастацкая выстаўка "Да 100-годдзя беларускага плаката" — да 15 снежня.
- Персанальная мастацкая выстаўка Галіны Пятроўны Крываблочки — да 15 снежня.

ТЭАТР

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР
ОПЕРЫ І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬг. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 10, 11 — "Лятучы Галандзец" Р.Вагнера.
- 12 — "Чалавечы голас" Ф.Пуленка.
- "Тэлефон" Дж.Меночі (Камерная зала імя Л.П. Александровскай).
- 13 — "Баль-маскарад" Дж.Вердзі.
- 14 — "Мядзведзь" С.Картэса.
- "Рыга, або Пірацкі трохкутнік" Г.Даніцці.
- 14 — "Турандот" Дж.Пучыні.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ
ТЭАТР ІМЯ
ЯНКІ КУПАЛЫг. Мінск, вул. Энгельса, 7.
Тэл./факс: 227 60 81.

- 7 — "Ноч на Каляды" М.Гогаля.
- 8 — "Сымон-музыка" Якуба Коласа.
- 10, 11 — "Местачковае кабарэ".
- 12 — "Пінская шляхта" В.Дуніна-Марцінкевіча.
- 13 — "Чорная панна Нясвіжа" А.Дударова.
- 14 — "Паўлінка" Янкi Купалы.
- На Малой сцэне Канцэртнай залы "Мінск"
- 10 — "Старомодная камедыя" А.Арбузава.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
"РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.

- 7 — "Містар Розыгрыш" С.Кандрашова.
- 8 — "Адвечная песня" Янкi Купалы.
- 10 — "Ліфт" Ю.Чарняўскай.
- 11 — "Дажыць да прэм'еры" М.Рудкоўскага.
- 12 — "Сталіца Эраўнд" С.Гірэля.
- 13 — "Адэль" Я.Таганова.
- 14 — "Адамавы жарты" С.Навуменка.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
МУЗЫЧНЫ ТЭАТРг. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

- 7 — "Чырвоны Каптурчык. Пакаленне NEXT" А.Рыбнікава.
- "Шклянкі вады" У.Кандрусевіча.
- 8 — "Айбаліт" І.Левіна.
- 10 — "Бабін бунт" Я.Пічкіна.
- 11 — "Соф'я Гальшанская" У.Кандрусевіча.
- 12 — "12 крэслаў" Г.Гладкова.
- 13 — "Юнона" і "Авоць" А.Рыбнікава.
- 14 — "Танга салон" Б.Урбеціца.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛКА"г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 8 — "Яшчэ раз пра Чырвоны Каптурчык" С.Яфрэмава, С.Когана.

ШТОТЫДНЁВАЯ
ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ
ГАЗЕТАВыдаецца з кастрычніка
1991 годаЗаснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі БеларусьРэгістрацыйнае
пасведчанне № 637,
выдана
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі БеларусьГалоўны рэдактар —
Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎРэдакцыя:
Дзмітрый ФІЛІПОВІЧ
(адказны сакратар)Рэдактары аддзелаў:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілья СВАРЫНСпецкарэспандэнты:
Пётр ВАСІЛЕЎСКІ,
Алег КЛІМАЎ,
Вольга НАВІЦКАЯЗагадчык аддзела
фоталюстрацый —
Юрый ІВАНОВМастацкі рэдактар —
Наталля ОВАДКарэктар —
Інга ЗЕЛЫГІСАдрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.Тэлефоны:
(017) 290 22 50,
(017) 286 07 97,
(017) 334 57 23Тэлефон-факс:
(017) 334 57 41Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334 57 41www.kimpress.by
E-mail: kultura@tut.byАўтарскія рукапісы
не рэцэнзуюцца
і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у рэдакцыю
паведлаюць сваё
прозвішча, поўнаасцю імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар пашпарта, дату
выдачы, кім выдадзены
пашпарт, асабісты нумар),
асноўнае месца працы,
зваротны адрас.Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыял на правах
рэкламы."Культура", 2013.
Індэкс 63875, 638752
Кошт 4500 рублёў.Наклад 6 811
Падпісана ў друку
06.12.2013 у 17.00
Замова 5290Дзяржаўнае прадпрыемства
"Выдавецтва "Беларускі Дом
друку". ЛП № 02330/0494179 ад
03.04.2009. пр. Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.

Прыёмная: (017) 290 22 50.

Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35

QR-код:

9 771994 678007 1 3049